

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**PREHOD NA EVROPOSLOVANJE V
GORENJSKI BANKI**

Ljubljana, april 2008

TOMAŽ WEITHAUSER

IZJAVA

Študent Tomaž Weithauser izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom Barbare Mörec, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 3.4.2008

Podpis: _____

KAZALO

1. UVOD	1
2. UVEDBA EVRA V SLOVENIJI	2
2.1. PREDPRISTOPNA FAZA	2
2.2. FAZA PO PRISTOPU K EU	3
2.3. FAZA SODELOVANJA V ERM II	3
2.4. UVEDBA EVRA	4
3. PRAVNI OKVIR ZA UVEDBO EVRA	5
4. VLOGA BANKE SLOVENIJE	6
5. PRIPRAVE BANK NA PREHOD OD TOLARSKEGA NA EVROPOSLOVANJE ...	7
5.1. FAZE TESTIRANJA	7
5.1.1. <i>TESTIRANJE PROGRAMSKE OPREME V RAZVOJNEM OKOLJU</i>	8
5.1.2. <i>UPORABNIŠKO TESTIRANJE</i>	8
5.1.3. <i>INTEGRACIJSKO TESTIRANJE KONVERZIJE</i>	8
5.1.4. <i>NEPOSREDNI PREIZKUS PREHODA ALI TAKO IMENOVANA SUHA VAJA</i>	9
5.1.5. <i>INTEGRACIJSKO TESTIRANJE</i>	10
5.1.6. <i>ZUNANJE INTEGRACIJSKO TESTIRANJE</i>	10
5.2. TESTIRANJE STANJ STRANK BANKE.....	11
5.3. PRIPRAVE IN TESTIRANJE POSLOVANJA PO POS-TERMINALIH (KARTIČNO POSLOVANJE)	12
5.3.1. <i>ODPRTJE TESTNIH TRANSAKCIJSKIH RAČUNOV</i>	12
5.3.2. <i>NAROČILO IN IZDELAVA TESTNIH KARTIC</i>	13
5.3.3. <i>IZDELAVA (CAF/PBF) DATOTEK</i>	13
5.3.4. <i>PRIPRAVA TESTNIH POS-TERMINALOV</i>	13
5.3.5. <i>NASTAVITEV TANDEMA IN AVTORIZACIJSKE BAZE</i>	13
5.3.6. <i>PRIPRAVA NOVIH MAP NA STREŽNIKU ZA PRENOS IN PREVZEM PROMETNIH DATOTEK</i>	14
5.3.7. <i>PRIPRAVA NOVE APLIKACIJE NA ARHIVSKEM STREŽNIKU ZA PREGLED IZDELKOV TESTA</i>	14
5.3.8. <i>VZPOSTAVLJENE TESTNE POVEZAVE</i>	14
5.3.9. <i>REZULTATI TESTIRANJ BANKOMATOV IN POS-TERMINALOV</i>	15
6. PREHOD NA EVROPOSLOVANJE	17
6.1. KRATKA PREDSTAVITEV GORENJSKE BANKE.....	17
6.2. KONVERZIJA NA OSEBNIH RAČUNIH (OSR) STRANK GORENJSKE BANKE	18
6.2.1. <i>KONVERZIJA TOLARSKIH ZNESKOV NA OSEBNIH RAČUNIH</i>	18
6.2.2. <i>KONVERZIJA LIMITOV</i>	19
6.2.3. <i>KONVERZIJA TRAJNIH NALOGOV</i>	19
6.3. BANKOMATI	19
6.3.1. <i>OBRATOVANJE BANKOMATOV IN APOENSKA SESTAVA BANKOVCEV V BANKOMATIH</i>	20

6.3.2. SPREMEMBE PRI DNEVNIH LIMITIH DVIGA GOTOVINE.....	21
6.4. PLAČILNE KARTICE	21
6.4.1. NADGRADNJA POS-TERMINALOV	21
6.4.2. SPREMEMBA VALUTE	21
6.4.3. ROČNO KNJIŽENJE	23
6.5. ČEKOVNO POSLOVANJE	23
6.6. SPREMEMBE V POSLOVANJU S POLOŽNICAMI IN NAKAZNICAMI	24
6.7. ELEKTRONSKO POSLOVANJE (LINK)	25
6.8. KONTINUITETA POGODB IN OBRESTNE MERE.....	25
6.9. SPREMEMBE NA TEČAJNI LISTI.....	26
7. PRILAGODITVE POSLOVNIH KNJIG V BANKAH IN HRANILNICAH.....	27
7.1. KNJIGOVODSKO EVIDENTIRANJE EVRSKE GOTOVINE IZ PREDDOBAVE. 28	
7.1.1. OBDOBJE PRED 1. 1. 2007.....	29
7.1.2. OBDOBJE PO 1. 1. 2007.....	31
8. SPREMEMBE V MEDBANČNEM POSLOVANJU IN PORAVNAVAH.....	33
8.1. POSLOVANJE SISTEMA TARGET 2. 1. 2007 IN 3. 1. 2007	34
8.2. SISTEM BPRČ	35
8.3. SISTEM ŽIRO KLIRING	35
8.4. SISTEM STEP2 IN SKUPNA VSTOPNA TOČKA.....	36
8.5. VODENJE DOMAČIH RAČUNOV IN RAČUNOV OBVEZNE REZERVE	37
9. MENJAVA TOLARSKE GOTOVINE V EVRE.....	38
10. ODLIV TOLARSKE GOTOVINE IZ BANK V BANKO SLOVENIJE.....	39
10.1. PREVZEM ODVODOV TOLARSKIH BANKOVCEV	39
10.2. PREVZEM ODVODOV TOLARSKIH KOVANCEV	39
11. SKLEP.....	40
LITERATURA	41
VIRI.....	41
PRILOGE.....	1

1. UVOD

Slovenija je 1. 5. 2004 uresničila enega svojih največjih ciljev od osamosvojitve naprej. Ta cilj je bil uspešna pridružitev Evropski uniji (v nadaljevanju EU). EU ima 27 članic. Je družina enakopravnih demokratičnih držav. Pomembna značilnost EU so institucije (Evropska centralna banka, Evropski parlament), na katere so države članice prenesle del svoje suverenosti, tako da se odločitve o nekaterih vprašanih skupnega interesa sprejemajo demokratično na evropski ravni.

Po priključitvi EU je Sloveniji ostal še en neuresničen cilj na poti k popolni integraciji v EU – priključitev Ekonomski in monetarni uniji. Uresničila ga je 1. 1. 2007. Ekonomska in monetarna unija je zadnja faza ekonomske integracije v EU. Temelji na skupni valuti in monetarni politiki ter koordinaciji ekonomskih politik. Države članice EU morajo ravnati po naslednjih načelih: stabilne cene, zdrave javne finance in denarni pogoji ter vzdržna plačilna bilanca. Bistvena novost ob vstopu Slovenije v Ekonomsko in monetarno unijo je prehod na skupno evropsko valuto. Prehod na evro je pomenil obsežen projekt predvsem za slovenski bančni sistem, za Banko Slovenije in ostale poslovne banke.

Ker je Slovenija izpolnila konvergenčna merila in je Svet EU sprejel odločitev o uvedbi evra v Sloveniji, je 1. 1. 2007 evro postal naš denar. To pomeni, da je postal denarna enota Republike Slovenije ter da so hkrati postali evrobankovci in evrokovanci zakonito plačilno sredstvo v Republiki Sloveniji. Od 1. 1. 2007 do 14. 1. 2007 je bilo obdobje dvojnega obtoka, kar pomeni, da smo lahko plačevali s tolarскими bankovci in kovanci ter evrobankovci in evrokovanci. Po 14. 1. 2007 je bilo obdobje dvojnega obtoka končano in edino plačilno sredstvo v Republiki Sloveniji je postal evro.

Namen diplomskega dela je opisati postopek zamenjave stare slovenske valute – tolarja – za novo skupno evropsko valuto – evro. Diplomsko delo v prvem delu opisuje faze uvedbe evra v Sloveniji. Sledi predstavitev vloge Banke Slovenije. V jedru diplomskega dela so predstavljene priprave Gorenjske banke na prehod na evro in njegova izvedba. Na koncu so izpostavljene še spremembe, ki so se pojavile pri računovodskem evidentiranju, in spremembe, ki so nastale v medbančnem poslovanju.

Tema prehoda bančnega poslovanja na novo valuto je pomembna iz različnih razlogov. Prvič: ta dogodek je predstavljal za slovenske ekonomiste, slovenski bančni sistem in celotno gospodarstvo veliko prelomnico v poslovanju, hkrati pa tudi velik izziv, da je ob prehodu poslovanje potekalo nemoteno. Drugič: tema je pomembna z vidika državljanov, ki so novo valuto pričakovali nekateri z navdušenjem, drugi spet z dvomi. Vendar se večina ljudi ne zaveda, koliko naporov in dela je bilo vloženo v priprave prehoda in tudi v prehod. Ne nazadnje je prehod na skupno evropsko valuto tudi dogodek velikega zgodovinskega pomena za Slovenijo, saj je s prevzemom skupne valute in vstopom v evropsko monetarno sfero Slovenija zaključila proces priključevanja EU.

2. UVEDBA EVRA V SLOVENIJI

Slovenija je bila prva od novih, leta 2004 pridruženih članic EU, ki je prevzela skupno evropsko valuto. Priprave na uvedbo evra v Sloveniji in tudi v drugih državah, ki ga bodo prevzele, lahko razdelimo v štiri faze:

- predpristopna faza,
- faza po pristopu k EU,
- faza sodelovanja v ERM II,
- uvedba evra.

Vsaka od zgoraj naštetih faz je podrobneje opisana v nadaljevanju.

2.1. PREDPRISTOPNA FAZA

Predpristopna faza je trajala od začetkov priprav Slovenije na vstop v EU pa vse do 1. 5. 2004, ko je Slovenija postala polnopravna članica EU. Za pristop k EU je bilo treba izpolniti tako imenovane Kopenhagenske kriterije. Ti kriteriji določajo, da lahko država postane članica EU, če izpolnjuje naslednje pogoje (Evropomočnik, 2004):

- **POLITIČNI KRITERIJI:** ima stabilne ustanove, ki zagotavljajo demokracijo, pravno državo, človekove pravice ter spoštovanje in varstvo manjšin;
- **GOSPODARSKI KRITERIJI:** ima delujoče tržno gospodarstvo ter se je sposobna soočati s konkurenco in tržnimi silami znotraj EU;
- **SPOSOBNOST PREVZEMA PRAVNEGA REDA EU:** je sposobna prevzeti obveznosti članstva, vključno s privrženostjo ciljem politične, ekonomske in monetarne unije.

Pred pristopom k EU je morala Slovenija sprejeti tudi evropske monetarne predpise, ki se nanašajo na Ekonomsko in monetarno unijo:

- pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti (členi 98–124),
- protokol o statutu Evropske centralne banke in Evropskega sistema centralnih bank,
- protokol o postopku v zvezi s čezmernim primanjkljajem,
- protokol o konvergenčnih merilih iz člena 121,
- pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti.

Ti predpisi se nanašajo na prost pretok kapitala, neodvisnost centralne banke, osnovne cilje monetarne politike in prepoved centralni banki financirati javni sektor (Pogosta vprašanja – Ekonomska in monetarna unija, 2006).

2.2. FAZA PO PRISTOPU K EU

Začetek Ekonomske in monetarne unije predstavlja 1. 1. 1999, ko se je enajst od takratnih petnajst članic vključilo v evroobmočje v tako imenovanem prvem valu vključitev (Johnson, 1998).

Slovenija je od dneva priključitve EU sodelovala v Ekonomski in monetarni uniji, vendar je imela status države z odstopanjem glede uvedbe evra. Za Slovenijo so po pristopu k EU veljale določbe, ki so se nanašale na ekonomsko unijo, ne pa tudi tiste, ki so se nanašale na monetarno unijo. V ekonomsko unijo so vključene vse države članice, v monetarno pa samo tiste, ki uporabljajo skupno evropsko valuto, to je evro. Slovenija je ob vstopu v EU uporabljala tolar kot domačo valuto in še ni bila del Ekonomske in monetarne unije. Zato ji pogojev, ki veljajo za vstop posamezne države v Ekonomsko in monetarno unijo, v tistem času še ni bilo treba izpolnjevati.

Slovenija si je kot članica EU v tistem obdobju prizadevala izpolniti vse kriterije, ki so bili predpisani kot pogoj za vstop v evroobmočje. Posebno pozornost je bilo treba nameniti skupni ekonomski politiki, javnofinančnemu primanjkljaju in deviznemu tečaju. Banka Slovenije je postala z vstopom v EU del Evropske centralne banke, ne pa tudi Evrosistema (Kriteriji za uvedbo evra, 2006).

Evropska centralna banka je odgovorna za določitev in vodenje monetarne politike EU, vodenje deviznotečajne politike, upravljanje z uradnimi deviznimi rezervami in uveljavitev nemotenega delovanja enotnega plačilnega sistema. Je neodvisna institucija, ki skrbi za stabilno vrednost evra, ki naj bi jo zagotovila primerna in zaupanja vredna enotna monetarna politika držav članic Ekonomske in monetarne unije (Brataševac, 2000, str. 36).

Evropski sistem centralnih bank sestavljajo Evropska centralna banka in nacionalne centralne banke držav EU. Evrosistem pa tvorijo Evropska centralna banka in tista skupina držav znotraj EU, ki so v denarnem območju evra. Ko bodo vse države EU v denarnem območju evra, ne bo več razlike med Evrosistemom in Evropskim sistemom centralnih bank (Ribnikar, 2003, str. 129).

2.3. FAZA SODELOVANJA V ERM II

ERM II (angl. exchange-rate mechanism) je mehanizem deviznega tečaja, katerega namen je zagotoviti stabilnost deviznih tečajev ter povezanost med evrom in valutami tistih držav članic EU, ki še niso uvedle evra, pa to v prihodnosti želijo storiti.

Vstop v ERM II je pomenil pripravo na vstop Slovenije v Ekonomsko in monetarno unijo ter je nujni pogoj za prevzem evra, ki sta ga Banka Slovenije in Vlada Republike Slovenije

načrtovali v začetku leta 2007. Slovenija je v ERM II vstopila 28. 6. 2004. Faza sodelovanja v ERM II je trajala od tega datuma pa vse do uvedbe evra 1. 1. 2007.

ERM II je poseben sistem deviznih tečajev, ki so vezani na evro. Vanj so vključene valute držav članic EU, ki še niso prevzele evra kot svoje domače valute, a to v prihodnosti nameravajo storiti. Za vsako valuto se določi centralni tečaj do evra. Tečaj te valute pa potem lahko niha okrog tega centralnega tečaja za +/- 15 %. Za Slovenijo je bil centralni tečaj določen na 239,64 SIT/EUR. Politika deviznega tečaja pa je bila usmerjena na stabilizacijo tečaja domače valute glede na evro. Med sodelovanjem v ERM II je Slovenija morala izpolnjevati tako imenovane Maastrichtske kriterije.

Ti kriteriji so:

- **Stabilnost cen** pomeni povprečno stopnjo inflacije, ki ni smela presežati 1,5-odstotne točke povprečne stopnje inflacije v treh državah članicah z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen.
- **Proračunski primanjkljaj** ni smel presežati treh % bruto domačega proizvoda. Ob tem mora biti javni dolg članice manjši od 60 % bruto domačega proizvoda.
- **Mehanizem deviznega tečaja evropskega monetarnega sistema** pomeni, da je država članica vsaj zadnji dve leti pred pregledom stabilnosti deviznega tečaja brez večjih napetosti upoštevala normalne meje nihanja, predvidene z mehanizmom deviznega tečaja evropskega monetarnega sistema.
- **Obrestna mera** mora biti takšna, da dolgoročna nominalna obrestna mera ne presega več kot dve odstotni točki dolgoročne obrestne mere v največ treh državah članicah z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen (Kriteriji za uvedbo evra, 2006).

2.4. UVEDBA EVRA

Uvedba evra je zadnja faza pridruževanja Slovenije v Ekonomsko in monetarno unijo ter evroobmočje. Za uvedbo evra je morala Slovenija izpolniti Maastrichtske kriterije, ki smo jih navedli v poglavju 2.3. Uspešnost izpolnjevanja Maastrichtskih kriterijev ocenjujeta Evropska komisija in Evropska centralna banka v konvergenčnih poročilih najmanj enkrat na vsaki dve leti, pa tudi na zahtevo države članice EU, ki še ni uvedla evra. Ti dve instituciji sta 16. 5. 2006 podali oceno, da je Slovenija v svojem dveletnem obdobju te kriterije izpolnila uspešno. Ta dan je bil določen konvergenčni tečaj za menjavo tolarja v evro (239,64 SIT/EUR). Le-ta je bil povzet iz enotnega tečaja v ERM II. Svet EU je nato na predlog Evropske komisije po posvetovanju z Evropskim parlamentom in po razpravi v Evropskem svetu določil, da Slovenija uvede evro 1. 1. 2007. S tem dnem je Banka Slovenije postala del Evrosistema in prenesla pristojnost glede vodenja monetarne politike na Evrosistem. Guverner Banke

Slovenije pa je postal član Sveta Evropske centralne banke. Euro je bil uveden kot zakonito plačilno sredstvo, ki je zamenjalo tolar (Ravnik, 2005).

Prednosti vključenosti Slovenije v Ekonomsko in monetarno unijo so zlasti: zmanjšanje izpostavljenosti valutnim tveganjem zaradi uporabe skupne valute, zmanjšanje transakcijskih stroškov, nižja inflacija, nižje obrestne mere, monetarna stabilnost, večje naložbe in gospodarska rast (Ferlinc, Ješovnik, 2002, str. 19).

3. PRAVNI OKVIR ZA UVEDBO EVRA

Pravni okvir za uvedbo evra tvorijo predpisi, ki so jih sprejeli organi EU, in zakon, ki je bil sprejet posebej za zamenjavo tolarja z evrom. Pravni viri EU so zlasti:

- Uredba Sveta EU št. 1103/97, spremenjena z Uredbo Sveta EU št. 2595/2000 dne 27. 11. 2000;
- Uredba o uvedbi evra št. 974/98, ki je bila sprejeta 3. 5. 1998 in spremenjena z Uredbo Sveta EU št. 2596/2000 dne 27. 11. 2000;
- Uredba Sveta EU št. 2169/2005, spremenjena z dnem 21. 12. 2005 z Uredbo EU št. 974/98 o uvedbi evra;
- člen 106 Pogodbe o ustanovitvi EU ter členi 16, 32, 52 Statuta Evropskega sistema centralnih bank in Evropske centralne banke.

Formalno predstavlja akt, s katerim je bil euro uveden kot denarna enota Republike Slovenije, Odločba Sveta, ki jo je 11. 7. 2006 sprejel Svet EU skladno s členom 122 Pogodbe o EU. Ta odločba je določila dan uvedbe evra kot denarne enote Republike Slovenije ter nepreklicno in trajno menjalno razmerje med evrom in tolarjem. Datum uvedbe evra je bil s to odločbo določen za 1. 1. 2007 (Odločba sveta, 2006).

Uredba Sveta EU št. 1103/97 je jedro denarnega prava EU oziroma držav članic, katerih denarna enota je euro. Ta uredba določa zlasti kontinuiteto pogodbenih razmerij, način preračuna menjalnega tečaja za en euro v nacionalnih valutah držav članic in pravila zaokroževanja. Uredba Evropske skupnosti št. 974/98 določa pogoje za zamenjavo nacionalnih valut z evrom in skrajne roke za jemanje nacionalnih valut iz obtoka. Poleg tega določa tudi nekatera pravila, pomembna za renominacijo javnega dolga, zamenjavo obračunske enote, delovanje plačilnih sistemov in sistemov poravnave, ki so bili pomembni ob prvi uvedbi evra ob uporabi prehodnega obdobja. Spremenjena je bila tako, da omogoča razširitev evroobmočja tudi po scenariju velikega poka oz. brez prehodnega obdobja. Ker si je Slovenija vse od vključitve v EU prizadevala postati tudi članica evroobmočja, je vlada Republike Slovenije po priporočilih komisije Evropske skupnosti sprejela odločitev o uvedbi evra po scenariju velikega poka (Vindiš, 2006).

Z uvedbo scenarija velikega poka je EU spremenila odklonilno stališče do hitrega vključevanja novih članic EU v Ekonomsko in monetarno unijo. Z zgodnjim prevzemom evra se je Slovenija potrdila kot zrela, makroekonomska stabilna država in kot zaupanja vredna bodoča pripadnica evrskega območja (Lavrač, 2006, str. 1).

Scenarij velikega poka je glavna alternativa uvedbi evra po madridskem scenariju (po katerem so evro prevzele sedanje članice Ekonomske in monetarne unije). Po scenariju velikega poka uvedba evra sovпада z uvedbo kovancev in bankovcev, obdobje dvojnega obtoka denarja pa je kratko. Ob prevzemu evra v Sloveniji je trajalo le 14 dni, v nasprotju z ostalimi državami EU, kjer je trajalo dva meseca (Kronološki pregled razvoja EMU, 2006).

Ker se uredbe EU v državah članicah uporabljajo neposredno, z nacionalno zakonodajo ni dovoljeno urejati vprašanj, ki jih že obravnavajo uredbe. Zato je slovenski Zakon o uvedbi evra (Uradni list RS št. 114/06) uredil le tista vprašanja, ki še niso bila urejena s pravnimi viri EU. To seveda pomeni, da so v zvezi s preходом Slovenije na novo valuto evro veljali tako pravni viri EU, ki urejajo evro, kakor tudi določbe slovenskega Zakona o uvedbi evra. Temeljni cilj tega zakona je bil z abstraktnimi in splošnimi pravili določiti nekatere spremljevalne ukrepe, ki še niso bili urejeni z uredbami EU. Ker je bil evro uveden kot denarna enota Republike Slovenije z odločbo Sveta EU, je Zakon o uvedbi evra v pretežni meri urejal postopek zamenjave tolarja za evro, obdobje dvojnega obtoka in jemanje tolarja iz obtoka. Ob tem je vseboval tudi nekatera druga določila, ki so bila pravna osnova za tekoč prehod od poslovanja v tolarjih na poslovanje v evrih v javni upravi, pravosodju in na finančnem trgu (Evroobvestilo Banke Slovenije št. 1, Stališča do odprtih vprašanj priprav bank na uvedbo evra, 2005).

4. VLOGA BANKE SLOVENIJE

Banka Slovenije je slovenska centralna banka. Je banka poslovnih bank in države, kar pomeni, da imajo poslovne banke in država pri centralni banki odprte svoje račune. Poslovne banke pa so banke posameznikov in podjetij. Poslovne banke sledijo navodilom centralne banke. Zato je prehod Gorenjske banke na evroposlovanje, ravno tako pa tudi vseh ostalih slovenskih poslovnih bank, potekal v tesnem sodelovanju z Banko Slovenije.

Banka Slovenije je imela do uvedbe evra in med zamenjavo tolarske gotovine v bankah odprto spletno stran, na kateri so banke imele dostop do gradiv EU, Evropske centralne banke in Banke Slovenije, ki so se nanašala na dejavnosti za prevzem evra. Banka Slovenije je za poslovne banke pripravljala tudi posebna obvestila. V njih je objavljala stališča in odgovore na vprašanja, ki so se kot splošna pojavljala pri pripravah bank na uvedbo evra. Ta navodila skupaj s pravnim okvirom za uvedbo evra so predstavljala podlago za dejavnosti, ki so jih morale banke izvesti pred preходом na evroposlovanje in za prehod, ki je potekal od 29. 12. 2006 do 1. 1. 2007.

5. PRIPRAVE BANK NA PREHOD OD TOLARSKEGA NA EVROPOSLOVANJE

Tako obsežen projekt, kot je prehod države iz od ene valute na novo skupno valuto, je zahteval obsežne priprave. Gorenjska banka je v sodelovanju z Novo Ljubljansko banko, d. d., Banko Slovenije in ostalimi bankami od marca 2006 do novembra 2006 izvedla štiri teste, ki so simulirali dejanski prehod banke od tolarskega na evroposlovanje. Testi so bili opravljeni po navodilih Banke Slovenije, ki je določila datum in področje testiranja. Testiranje je vsebovalo vse postopke, ki so bili v skladu s pripravljenimi scenariji izvedeni v migracijskem vikendu (zadnji vikend v letu 2006) ob prehodu na evro. Testi izvedbe prehoda so zajemali vsa področja bančnega poslovanja: od poslov banke z Banko Slovenije, poslov s strankami (osebni računi, hranilne knjižice, limiti, krediti in podobno) do poslovanja z bankomati in plačilnimi karticami.

Testiranje je moralo pokriti tri obvezne dele:

- testiranje konverzije podatkov iz tolarjev v evre (kako se podatki pretvorijo iz tolarjev v evre med 31. 12. 2006 in 1. 1. 2007, ko evro postane domača valuta),
- testiranje računovodskih aplikacij, ki so prilagojene za evro,
- testiranje, da vse že prej izvajane funkcionalnosti v vsaki aplikaciji še zmeraj delujejo tudi pri poslovanju z evrom.

5.1. FAZE TESTIRANJA

Testiranje prehoda bančnega poslovanja je potekalo v naslednjih fazah:

- testiranje programske opreme v razvojnem okolju,
- uporabniško testiranje,
- integracijsko testiranje konverzije,
- neposredni preizkus prehoda ali tako imenovana suha vaja,
- integracijsko testiranje,
- zunanje integracijsko testiranje.

Vsaka od faz je podrobneje opisana v nadaljevanju. Na izvajanje testa prehoda so se v Gorenjski banki temeljito pripravili. Izdelali so podroben načrt opravil, potrebnih za izvedbo posamezne faze, in določili izvajalce teh opravil. Roki načrtovanih testiranj so prikazani v tabeli 1.

TABELA 1: Roki načrtovanih testiranj

Faza testiranja	Rok testiranja
testiranje razvijalca	do 31. 5. 2006
uporabniško testiranje	do 31. 5. 2006
integracijsko testiranje konverzije	1. 6. 2006 – 18. 6. 2006
neposredni preizkus prehoda	19. 6. 2006 – 30. 6. 2006
integracijsko testiranje	1. 7. 2006 – 31. 8. 2006
zunanje integracijsko testiranje	1. 9. 2006 – 15. 10. 2006

Vir: Priprave na test in faze testiranj, 2006.

Vsaka faza testiranja se je zaključila s pripravo poročila o testiranju. Poročila so pripravljali nosilci testiranja (Priprave na test in faze testiranj, 2006).

5.1.1. TESTIRANJE PROGRAMSKE OPREME V RAZVOJNEM OKOLJU

Pred prenosom bančnih aplikacij za podporo poslovanju na testno okolje je bilo treba izvesti testiranje v razvojnem okolju. Testno okolje je bilo posebej pripravljeno za namen testiranja prehoda na evroposlovanje. Bilo je identično dejanskemu poslovnemu okolju, le da se spremembe v njem niso odrazile na dejanskem poslovanju. Programerji so testirali določene programske module s ciljem identificiranja morebitnih funkcionalnih ali tehničnih pomanjkljivosti programske kode. Namen testiranja je bil odkriti napake v spremenjenih programih, ki so bili prirejeni za poslovanje z novo valuto. Cilji in pričakovani rezultati so bili nemoteno delovanje podpore v skladu z opredelitvami sistemskih specifikacij.

5.1.2. UPORABNIŠKO TESTIRANJE

Pri uporabniškem testiranju v bankah so se testirali posamezni moduli aplikacije. Testiranje so opravili tisti, ki te aplikacije tudi uporabljajo pri svojem delu. Te aplikacije so računalniški programi, ki jih v bankah uporabljajo kot podporo poslovanju. Za uporabniško testiranje so bili pripravljene podrobni načrti po aplikacijah, ki določajo nosilce testiranja in planirane roke zaključka testiranja. Vsa uporabniška testiranja so bila končana do 31. 5. 2006. Testiranje se je izvajalo v testnem okolju za evrske aplikacije. Cilj in pričakovani rezultat testiranja sta bila nemoteno delovanje podpornih aplikacij v skladu s poslovnimi zahtevami.

5.1.3. INTEGRACIJSKO TESTIRANJE KONVERZIJE

Ko so bili opravljeni vsi testi posameznih programov in njihovih modulov ter ko je bilo ugotovljeno, da vsi ti delujejo brezhibno, je sledilo integracijsko testiranje konverzije. Testirali so se postopki konverzije in medsebojne odvisnosti. Za vsako aplikacijo je bil pripravljen podroben načrt vseh dejavnosti, zaporedje dejavnosti z roki in nosilci. Testiranje

se je izvajalo v produkcijskem testnem okolju za evrske aplikacije, ki je bilo identično pravemu poslovnemu okolju, le da se spremembe tu niso odrazile v realnosti.

Napake, ki so jih odkrili s testiranjem, so odpravljali sproti, dokler testiranje ni bilo uspešno zaključeno. Cilj in pričakovani rezultati testiranja so bili funkcionalna usklajenost vseh aplikacij pri konverziji in ustrezno delovanje vseh funkcionalnosti, tudi tistih, ki zaradi uvedbe evra niso bile spremenjene, vendar pa bi lahko uvedba evra nanje vplivala na tak način, da ne bi več delovale pravilno.

5.1.4. NEPOSREDNI PREIZKUS PREHODA ALI TAKO IMENOVANA SUHA VAJA

Testiranje je vsebovalo vse postopke, ki so bili predvideni za migracijski vikend ob prehodu na evro; torej zadnji vikend v letu 2006. Cilj in pričakovani rezultat testiranja sta bila potrditev ustreznosti postopkov iz konverzijskega načrta, ki je bil uporabljen v zadnjih dneh decembra 2006 in januarja 2007. Preizkus prehoda je bil izveden od 19. 6. 2006 do 22. 6. 2006. Dnevi v tem terminu so predstavljali dneve od 30. 12. 2006 do 2. 1. 2007. Pripravljen je bil podroben načrt vseh dejavnosti, katerih izvedba je bila predvidena od 30. 12. 2006 do 2. 1. 2007. V vseh načrtih so bili upoštevani tudi medsebojne odvisnosti med vsemi aplikacijami in časovna zaporedja.

Opravljeni so bili naslednji koraki:

- **Ustvarili so novo produkcijsko bazo za evro s podatki iz redne produkcijske baze.** Produkcijska baza podatkov zajema vse podatke o računih strank banke. Treba je bilo napraviti celotni prepis produkcijske baze. To so naredili zato, da je bilo testno okolje identično realnemu. Za to nalogo so bili zadolženi administratorji baze podatkov in sistemski inženir.
- **Vgradili so spremembe v produkcijsko bazo za evro,** kot so jo zahtevale aplikacije, prilagojene za evro. Za vsako aplikacijo so se tekoče pripravljale skripte z vsemi potrebnimi spremembami.
- **Namestili so aplikacije in programe, ki so bili že prilagojeni za evro.** To je obsegalo namestitev novih procedur in modulov, ki jih ni bilo mogoče vključiti v produkcijo (poslovanje banke s strankami) pred uvedbo evra. Za vsako aplikacijo se je vodil natančen seznam modulov, ki jih je bilo treba prilagoditi za evro. V Oraclu je bil izdelan paket funkcij za evro, ki je omogočal, da se je veliko programov lahko vključilo v produkcijo že pred uvedbo evra. Program se je lahko parametrsko nastavljal, tako da je bil neodvisen od datuma dejanske uvedbe evra. Vsi moduli, ki jih ni bilo mogoče vključiti v produkcijo pred uvedbo evra, so bili posebej označeni.

- **Izdelali so testno bazo za neposredni preizkus.** Testna baza za neposredni preizkus je bila kopija produkcijske baze. Zaradi velike količine prenesenih podatkov in mnogih medsebojnih povezav med njimi se podatki za potrebe testiranj niso spreminjali oziroma osebni podatki anonimizirali. Zato je bil v testnem okolju vzpostavljen sistem pooblastil za uporabnike, kot je vzpostavljen v produkcijskem okolju.

- **Konverzija podatkov po pripravljenih scenarijih.**

- **Preverjanje uspešnosti konverzije tolarja v evro.**

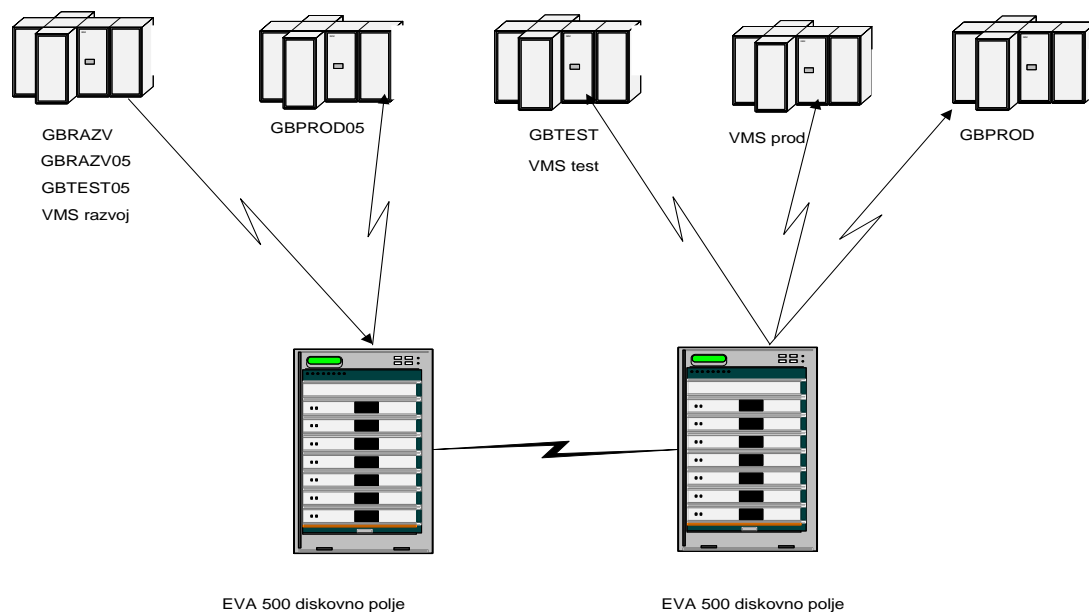
5.1.5. INTEGRACIJSKO TESTIRANJE

Pri tem testiranju so preverili medsebojno delovanje vseh internih aplikacij Gorenjske banke. Testiranje se je začelo po uspešni simulaciji prehoda na evro. S tem so preverili pravilnost delovanja celotne infrastrukture v Gorenjski banki.

5.1.6. ZUNANJE INTEGRACIJSKO TESTIRANJE

Cilj zunanjega integracijskega testiranja je bil skladnost delovanja in prenosa podatkov med Gorenjsko banko in zunanjimi institucijami (testiranje pretoka podatkov in vsebin v obe smeri). Pri tem testu so bile vključene tudi zunanje institucije (Banka Slovenije, KDD, Borza itd.). Testno okolje v Gorenjski banki je prikazano na sliki 1 (Priprave na test in faze testiranj, 2006, 15 str.).

SLIKA 1: Testno okolje v Gorenjski banki

Vir: Razvoj testnega okolja, 2006, str. 7.

Infrastrukturo integralnega evrotestnega okolja so sestavljali praktično vsi sistemi, ki zagotavljajo delovanje aplikacij v produkcijskem sistemu (Priprave na test in faze testiranja, 2006).

5.2. TESTIRANJE STANJ STRANK BANKE

Eden izmed pomembnejših testov, ki so jih izvedli v banki, je bil test pretvorbe vseh stanj na osebnih računih strank v evre. Fizično je bilo v banki to videti tako, da so imeli poseben računalnik, na katerem so se vsi podatki na določen datum pretvorili v evre. Ta datum je bil 1. 1. 2007. Ta računalnik ni bil povezan v mrežo z ostalimi računalniki, ki so se uporabljali za sprotno poslovanje, pač pa je bil povezan v mrežo integralnega evrotesta, ki so ga izvedle vse banke. Integralni evrotest so izvedle vse banke sočasno v sodelovanju in v povezavi z Banko Slovenije, da bi preverili pravilno delovanje pretokov denarja med bankami ob konverziji. Računi strank Gorenjske banke so vodeni pri Novi Ljubljanski banki v sistemu BTM 2000 ali Bancsu. Dan pred namišljeno konverzijo je Nova Ljubljanska banka poslala Gorenjski banki konverzijske tabele. Konverzijska tabela vsebuje podatke o osebnih računih, stanjih na teh računih v tolarjih in pretvorjeno stanje na računih v evrih. Primer izseka iz ene izmed takih tabel je v prilogi št. 1. V teh tabelah so bili pretvorjeni podatki iz tolarških v evrske zneske za vse stranke Gorenjske banke. Vsebovale so vse od stanj na osebnih računih, hranilnih knjižicah, limitov, trajnikov, kreditov, avtorizacije bankomatov ... Te konverzijske tabele je bilo treba preveriti v testnem okolju, ali se zneski ujemajo ali ne.

Cilj testa je bil potrditev, da se zneski v konverzijskih tabelah ujemajo s tistimi v testnem okolju, kjer je bila že izvedena namišljena konverzija v evropsko poslovanje. Zneski po posameznih osebnih računih so se ujemali in tu ni bilo težav. Ni pa se ujemal seštevki v evre konvertiranih posameznih računov s tolarškim zneskom, ki je bil konvertiran v evre v glavni knjigi banke, v kateri se ne vodijo zneski po posameznih računih, ampak le seštevki vseh računov. Do te razlike je prišlo zaradi dveh razlogov. Prvi je bil ta, da je bil na določenih računih znesek v tolarjih tako majhen, da je po konverziji v evre znašal 0,00 evra in zaradi tega pri seštevku v evre pretvorjenih posameznih računov ni bil štet, medtem ko pa je bil v glavni knjigi, v kateri se vsi računi najprej seštejejo in šele nato pretvorijo v evre, štet. Drugi razlog je izviral iz zaokrožitev, ki so se pojavile na posameznih računih. Le-teh v glavni knjigi seveda ni bilo. To je bil tako imenovani problem stotinske poravnave. Ta problem je bil pri končni konverziji rešen na ta način, da so se zneski zaokrožitev knjižili na poseben konto poravnave, s tega konta pa se je ta skupni znesek razlike, ki je nastala, preknjižil na konto tečajnih razlik, ki grejo nato v finančne odhodke ali prihodke (Osebnih računov – spremembe ob uvedbi evra, 2006).

5.3. PRIPRAVE IN TESTIRANJE POSLOVANJA PO POS-TERMINALIH (KARTIČNO POSLOVANJE)

POS-terminal (angl. Point of Sale) je posebne vrste blagajna, namenjena elektronskemu prenosu podatkov med prodajnim mestom in banko pri plačevanju s plačilnimi karticami. POS-terminale slovenskih bank upravljajo trije procesni centri, in sicer Bankart, Activa – Banka Koper in E-Funds (Plasis). Od tega, v kateri procesni center je vključen POS-terminal, je odvisno tudi delovanje oziroma uporaba POS-terminala za plačilo s kartico.

Za uspešen prehod na evro na področju kartičnega poslovanja so bili potrebni ustrezne priprave in testi, da bi sistem ob prehodu res deloval brezhibno. Ker ima Gorenjska banka kartično poslovanje vodeno znotraj sistema Activa, se je v prvi fazi testiranje opravilo samo za transakcije znotraj sistema Activa, v naslednjih fazah pa se je sistem Activa vključil v proces integralnega testiranja drugih slovenskih procesorjev, zato da je bil v končni fazi v pripravljenosti celotni sistem. Pomembno je, da so se vsa testiranja vedno opravljala za vse banke sistema Activa istočasno. Tudi ta testiranja so potekala po navodilih Banke Slovenije.

Predpriprava sistemov je bila predpogoj za uspešen začetek testiranj. Celoten sistem je moral biti usklajen in je moral delovati na enak način kakor v dejanskem stanju oziroma, kakor pravijo v bankah, “v produkciji”.

Predpriprava je zajemala naslednja področja:

- odprtje testnih transakcijskih računov
- naročilo in izdelava testnih kartic
- izdelava (CAF/PBF) datotek
- priprava testnih POS-terminalov
- nastavitve Tandema in avtorizacijske baze
- razvoj aplikacije Activa/Plkar
- priprava novih map na strežniku za prenos in prevzem prometnih datotek
- priprava nove aplikacije na arhivskem strežniku za pregled izdelkov testa
- vzpostavljene testne povezave

Področja natančneje opisujem v nadaljevanju.

5.3.1. ODPRTJE TESTNIH TRANSAKCIJSKIH RAČUNOV

Gorenjska banka uporablja za poslovanje po POS-terminalih sistem Activa, ki ga upravlja Banka Koper. Za potrebe testiranj je bilo treba izdelati določeno število testnih kartic, ki pa so morale biti vezane na testne transakcijske račune. Ker Banka Koper ni predpisala obveznega odpiranja transakcijskih računov za potrebe evrotestiranja, so članice sistema Activa lahko uporabljale že obstoječe testne transakcijske račune. Je pa bilo priporočeno, da se testne

kartice vežejo na testne in ne na dejanske produkcijske račune. Da bi se pri testiranju čim bolj posnemala produkcija, je vsaka banka pripravila dva testna transakcijska računa, in sicer enega za fizične in enega za pravne osebe. Na račun za fizične osebe je bila pri Gorenški banki vezana kartica Maestro, na račun za pravne osebe pa kreditna kartica MasterCard.

5.3.2. NAROČILO IN IZDELAVA TESTNIH KARTIC

Testne kartice je za vse potrebe integralnih testiranj v sistemu Activa naročila in izdelala Banka Koper. Za vsako banko v sistemu se je izdelala po ena kartica za kartični produkt, ki ga posamezna banka izdaja. Testne kartice so se označile z imenom TEST in priimkom EVRO ter zaporedno številko izdane kartice. Kartice z enakimi zaporednimi številkami so bile poslane istemu procesnemu centru (Banka Koper, Bankart, Efunds). Zaradi poenostavitve postopkov so se vsem testnim karticam določili enaki limiti, in sicer v višini 100.000 tolarjev oz. 400 evrov. V procesu testiranja so se preverili zneski, ki tega limita niso presegali, pa tudi tisti, ki so ga.

5.3.3. IZDELAVA (CAF/PBF) DATOTEK

Gre za izdelavo datotek, ki jih uporabljajo bankomati in avtorizacijska baza, za opravljanje avtorizacij. Avtorizacijo izvede bankomat, ko stranka dvigne denar iz bankomata. Avtorizacija pa se nato po tej datoteki prenese v avtorizacijsko bazo. Datoteke je bilo treba pripraviti tako v evrih kot tudi v tolarjih. Ko so bile datoteke izdelane, so nanje prenesli stanja na testnih karticah.

5.3.4. PRIPRAVA TESTNIH POS-TERMINALOV

Za potrebe testiranja je Banka Koper za banke v sistemu Activa pripravila več testnih POS-terminalov, vezanih na naslednje tipe prodajnih mest: nakup, dvig gotovine in elektronska trgovina. Vsi testni POS-terminali so se definirali kot obstoječe testno prodajno mesto, ki sprejema vse tipe kartic. Banka Koper je na tri obstoječa prodajna mesta odprla novo šifro POS-terminala, ki se je uporabljala izključno za potrebe evrotestiranja. Po zaključenih testih so se šifre POS-terminalov ukinile. Ob vsakokratnem testiranju se je POS-terminalom spremenil sistemski datum migracije na evro. Na primer: za prvi krog testiranj se je POS-terminalom datum prehoda na evro nastavil na 16. 5. 2006. 15. 5. 2006, po zaključenih testih v tolarjih, se je na POS-terminalu opravil zaključek poslovanja, 16. 5. 2006, pred testi v evrih, pa začetek poslovanja. POS-terminal je na ta način spremenil valuto. Skupno so opravili štiri kroge testiranj.

5.3.5. NASTAVITEV TANDEMA IN AVTORIZACIJSKE BAZE

Tandem je sistem, ki omogoča delovanje avtorizacijske baze, saj med njim in avtorizacijsko bazo poteka ključna izmenjava datotek, ki so potrebne za izvajanje avtorizacij. Avtorizacija,

ki jo izvede POS-terminal, se po Tandemu prenese na avtorizacijsko bazo. Po avtorizaciji pa nato v banki, ko dobijo podatke iz avtorizacijske baze, stranki knjižijo spremembo na računu.

Pred začetkom testiranja je Tandem od avtorizacijske baze prejel datoteke v tolarjih. Po opravljenih transakcijah v tolarjih je avtorizacijska baza pripravila datoteke v evrih in jih poslala na Tandem. Na Tandemu in avtorizacijski bazi se je pred vsakim krogom testiranja določil datum, ki predstavlja 1. 1. 2007, in za ta datum se je definirala zapora za avtorizacije v tolarjih. Datum je moral biti usklajen z datumom POS-terminala in aplikacije Activa. Pred začetkom testiranja so se v Tandem ročno vnesli testni POS-terminali. Na avtorizacijski bazi so bili pred testiranji popravljene programi za preračun, šifranti z limiti, datoteke, na katerih še ni bilo oznake valute, ter proces usklajevanja transakcij po originalnem znesku in valuti nakupa, tako da je bila avtorizacijska baza pripravljena na delovanje v okolju nove valute – evra.

5.3.6. PRIPRAVA NOVIH MAP NA STREŽNIKU ZA PRENOS IN PREVZEM PROMETNIH DATOTEK

Prometne datoteke so datoteke, na katerih se zapisuje promet pri posameznem POS-terminalu. Gorenjska banka izjemoma ni imela možnosti dostopa do strežnika, zato je bilo dogovorjeno, da se izmenjava podatkov (razen avtorizacij) izvaja po elektronski pošti. Podatki so bili kriptirani. Banka Koper se je z Gorenjsko banko zato dogovorila za izmenjavo javnih ključev za kriptiranje.

5.3.7. PRIPRAVA NOVE APLIKACIJE NA ARHIVSKEM STREŽNIKU ZA PREGLED IZDELKOV TESTA

Na arhivskem strežniku je bila dodana nova aplikacija Evrotest – liste. Pri testiranjih so se v aplikacijo odlagali vsi listi, povezani s testiranjem. Na teh listih so bili zapisani vsi podatki v zvezi s testi, ki so jih banke opravile. Iz teh zapisov so banke lahko ugotovile, kaj je bilo pri testu narobe oziroma kje so pomanjkljivosti pri zamenjavi valute v delovanju sistema POS-terminalov.

5.3.8. VZPOSTAVLJENE TESTNE POVEZAVE

Testiranje se je izvajalo na naslednji način:

- simulacija transakcij 31. 12. 2006 v tolarjih,
- simulacija prehoda na evro in popravek vseh parametrov na sistemih 1. 1. 2007,
- simulacija transakcij 1. 1. 2007 v evrih,
- prva dnevna obdelava po uvedbi evra 2. 1. 2007,
- prva desetdnevna obdelava po uvedbi evra 12. 1. 2007,
- obremenitev testnih transakcijskih računov 8. 1. 2007.

Dejavnosti v zvezi s testiranjem so se začele na določeni dan vedno ob 9. uri. Testi so se izvajali s testnimi karticami posameznih bank pri testnih POS-terminalih Banke Koper. Pred integralnimi testi so članice sistema Activa Banki Koper dostavile stanja na testnih karticah v tolarjih in evrih.

Glede datumov so se banke med seboj dogovorile, da prvi dan v krogu dogovorjenih datumov testiranja pomeni 31. 12. 2006, drugi 1. 1. 2007 itn. Vsi zgoraj navedeni sistemi so bili v pripravljenosti za prvi test, ki je bil 12. 5. 2006.

Test so fizično izvedli tako, da je uslužbenec banke uporabil testno bančno kartico pri različnih testnih bankomatih in POS-terminalih, kjer je opravljal različne dovoljene in nedovoljene dvige in nakupe. Izvedli so vse možne scenarije in kombinacije, ki se lahko, in tudi tiste, za katere je izredno malo verjetno, da se zgodijo. Nato so po opravljenih dvigih in nakupih v banki na podlagi avtorizacij, ki jih je opravil bankomat, preverili, ali je le-ta deloval pravilno, ali je odobril dovoljene zneske in zavrnil tiste, ki so limit prekoračili. Pri delovanju bankomatov in POS-terminalov je treba omeniti tudi, da je bilo predvideno, da bodo bankomati 31. 12. 2006 in 1. 1. 2007 delovali v nepovezanem (angl. off-line) načinu, saj bo program, v katerem sicer potekajo knjižbe (BTM 2000), v tistem času izklopljen zaradi prilagoditve prehodu na evro. Nepovezani način pomeni, da je bankomat poznal stanje na računu na dan 30. 12. 2006, knjižbe 31. 12. 2006 in 1. 1. 2007 pa niso bile opravljene. To pomeni, da je bankomat 31. 12. stranki, ki je že 30. 12. porabila ves svoj denar, še vedno izplačal toliko, kolikor je imela ta stranka dnevnega limita, čeprav le-ta kritija na računu za ta dvig dejansko ni imela več (Activa evro integralno testiranje, 2006).

5.3.9. REZULTATI TESTIRANJ BANKOMATOV IN POS-TERMINALOV

V prvem krogu evrotestiranja Activa so bile uporabljene kartice vseh bank, in sicer za vsak kartični produkt po ena kartica, z izjemo zlatih kartic, ki v testu niso bile uporabljene. V tabeli 2 je prikazano število uporabljenih kartic in opravljenih transakcij v prvem krogu testiranja.

TABELA 2: Število uporabljenih kartic in opravljenih transakcij v prvem krogu testiranja

Banka	Št. uporabljenih kartic	Št. skupnih transakcij SIT	Št. skupnih transakcij EUR
Gorenjska banka	4	33	33
Raiffeisen Krekova banka	4	30	31
Deželna banka	3	26	26
Banka Koper	8	62	60
Banka Celje	7	51	51
Volksbank Ljudska banka	2	20	22
Poštna banka Slovenije	5	39	39
NKBM	6	45	45
tuja kartica	2		3
SKUPAJ	41	306	310

Vir: Poročilo o prvem krogu Activa evro testiranja, 2006.

V tabeli so zajete vse transakcije (avtorizirane, zavrnjene in izločene iz obdelave zaradi napak). Testi so pokazali, da sistemi delujejo normalno, da so transakcije v večini primerov opravljene uspešno in pravilno, je pa vseeno prišlo do določenih zapletov, ki jih je bilo treba odpraviti do dejanske konverzije.

Terminal je zavrnil kartico Maestro Banke Celje (magnetna steza). Z nadaljnjimi testi je bilo treba ugotoviti, zakaj zavrača to transakcijo (težava zaradi PIN-a ali zaradi vrste avtorizacije). Ugotovljeno je bilo, da je prišlo do težav zaradi PIN-kode, ki je bila napačna.

Pri testnem POS-terminalu ni bila pravilno zamenjana valuta, zato je testni POS-terminal prvi transakciji po konverzijskem datumu opravil v tolarjih. Ti transakciji sta bili stornirani. Po uspešni zamenjavi valute je terminal zaradi nespremenjenih limitov avtoriziral transakcije v nepovezanem načinu. Po spremembi limitov je terminal pravilno zahteval avtorizacijo v povezanem (angl. on-line) načinu.

Tudi pri delovanju avtorizacijske baze so se pojavile težave, ki pa so bile posledica napak oz. težav v drugih programih oz. procesih. Pri opravljanju transakcij v evrih se je pojavila težava zaradi prekoračitve limitov kartic. Ker so tolarske zneske zaradi lažjega razlikovanja pri preračunu povečali, so bili ob opravljenih evrskih transakcijah limiti preseženi. Zaradi navedenega je avtorizacijska baza zavračala avtorizacije. Težavo so rešili na ta način, da so na avtorizacijski bazi brisali vse rezervacije prvega dne. Zaradi brisanih rezervacij se avtorizacije niso ujemale s transakcijami. Razlog za te težave je bilo slabo načrtovanje testiranja.

Datoteke stanj, ki so jih pripravile banke, niso ustrezale testnim scenarijem. Višina stanj je bila v zneskih, ki so bili bodisi previsoki bodisi prenizki za izvedbo predvidenih scenarijev.

Zaradi navedenega je avtorizacijska baza uporabila datoteke stanj, ki jih je pripravila Banka Koper. To težavo gre zopet pripisati predvsem slabemu načrtovanju testiranja in priprav na testiranje v bankah.

Pri POS-terminalih je bil testiran pravilen prevzem evra opolnoči. Test se je izvedel za dve situaciji, in sicer (Poročilo o prvem krogu Activa evro testiranja, 2006):

1. Po opravljenih transakcijah v tolarjih je bil izveden zaključek poslovanja pri POS-terminalu. POS-terminal je opolnoči pravilno izvedel zamenjavo valute.

2. Po opravljenih transakcijah v tolarjih pri POS-terminalu ni bil opravljen zaključek poslovanja. POS-terminal je opolnoči pravilno samodejno izvedel zaključek poslovanja in zamenjavo valute.

6. PREHOD NA EVROPOSLOVANJE

Ker je evro postal denarna enota Republike Slovenije 1. 1. 2007, so se tolarška stanja na računih s tem dnem avtomatično in brezplačno pretvorila v evre. V bankah in hranilnicah je bilo mogoče tolarške bankovce in kovance po tečaju zamenjave brezplačno zamenjati v evrobankovce in evrokovance do vključno 60. dne po uvedbi evra (do 1. 3. 2007). Po 2. 3. 2007 je še vedno mogoče brezplačno zamenjati tolarške bankovce v Banki Slovenije brez časovne omejitve, kovance pa še deset let, torej do 31. 12. 2016. V večini poslov je v banki prehod na evro predstavljal le zamenjavo valute iz tolarjev v evre in postopek je bil zaključen. Na določenih področjih pa so se pojavile številne posebnosti, ki so opisane v nadaljevanju. V Gorenjski banki so za vsa področja poslovanja izdelali podrobne načrte prehoda. Za vsak oddelek in za vsakega zaposlenega so definirali delovne naloge za obdobje od 29. 12. 2006 do 5. 1. 2007. Načrt nalog in opravil za oddelka kreditov in trženja je v nekoliko skrajšani obliki (brez delovnih nalog posameznega zaposlenega) v prilogah št. 2 in 3.

6.1. KRATKA PREDSTAVITEV GORENJSKE BANKE

Gorenjska banka spada med srednje velike slovenske poslovne banke. Njen tržni delež je leta 2006 znašal 4,4 %, bilančna vsota pa 1,492 milijona evrov. Dobiček pred obdavčitvijo je dosegel leta 2006 58 milijonov evrov. Donosnost na povprečni kapital s 26,30 % močno presega povprečje bank v državi, ki je 13,80 %. Banka je imela v letu 2006 povprečno 422 zaposlenih. Največja delničarja Gorenjske banke sta Sava, d. d., z 41,2 % delnic in Merkur, d. d., z 12,3 % delnic.

Gorenjska banka ima visok mednarodni rating. V letu 2003 je mednarodno priznana ocenjevalna agencija Fitch Ratings Ltd. iz Londona na podlagi finančnih izkazov za leto 2002 izboljšala dolgoročni rating Gorenjske banke, d. d., Kranj z BBB+ na A- in individualni rating

z B/C na B. Angleška institucija Finance Central Evrope je v juniju 2005 na podlagi rezultatov za leto 2004 že tretje leto zapored razglasila Gorenjsko banko za najboljšo banko v Sloveniji (Letno poročilo 2006, 2007).

Gorenjska banka je bila v preteklosti del Nove Ljubljanske banke. Leta 1994 je bila izpeljana poslovno-organizacijska ločitev od sistema Nove Ljubljanske banke. Konec istega leta je bila prekinjena tudi lastniška povezava s sistemom Nove Ljubljanske banke. Vendar pa sta Gorenjska banka in Nova Ljubljanska banka še vedno med seboj povezani, saj ima Gorenjska banka račune svojih strank vodene v Novi Ljubljanski banki po računalniškem sistemu BTM2000 oz. Bancs. To velja za stranke, ki so fizične osebe (Tradicija in poslovni uspehi, 2007).

6.2. KONVERZIJA NA OSEBNIH RAČUNIH (OSR) STRANK GORENJSKE BANKE

6.2.1. KONVERZIJA TOLARSKIH ZNESKOV NA OSEBNIH RAČUNIH

Konverzija tolarških zneskov na osebnih računih (stanja, trajni nalogi, zadržane vrednosti ...) se je v Gorenjski banki izvedla v več korakih. Po zaključenih letnih obdelavah za leto 2006 so v Novi Ljubljanski banki, kjer za Gorenjsko banko tečejo vse računalniške obdelave, vsem tolarškim stanjem na osebnih računih (stanje 31. 12. 2006) obračunali in pripisali obresti ter jih potem pretvorili v evre. Konverzija je bila izvedena po predpisanem tečaju zamenjave (1 EUR = 239,640 SIT). Vsi zneski so bili ob konverziji zaokroženi na dve decimalni mesti. V poizvedbi za določen osebni račun v programu BTM2000 je transakcija zamenjave tolarjev v evre vidna z datumom 1. 1. 2007 in s komentarjem »konverzija«. Program BTM2000 je program, namenjen podpori bančnemu poslovanju. V njem poteka vodenje tekočih računov občanov.

Določene stranke so že pred konverzijo tolarjev v evre imele na svojih osebnih podračunih tudi valuto evro. Le-te so po konverziji tolarjev v evre na računih imele dvojno stanje v evrih. To stanje so odpravili v treh korakih. Najprej so prenesli evre iz podpartije na osnovno partijo, kjer je že bilo stanje v evrih (izvedena konverzija tolarjev v evre). Prenos je bil izveden 1. 1. 2007. Nato so ukinili in prenesli morebitne trajne naloge iz evropodpartije na osnovno evropartijo (konvertirano iz tolarjev). Nazadnje pa so evropodpartijo ukinili. Stanja pri bankomatih in POS-terminalih so izkazovala nova, združena evrska stanja šele po zaključku vseh obdelav prometa na osebnih računih, to je bilo do 3. 1. 2007, ko so bila na razpolago tudi strankam. V program BTM2000 pa je bil dodan nov ekran pri poizvedbah z imenom Poizvedba o konverziji, ki med drugim vsebuje tudi naslednje podatke: stanje v tolarjih pred konverzijo; stanje po konverziji v evre, znesek limita v tolarjih in evrih ter številko ukinjene evropodpartije (če jo je seveda račun imel) (Osebni računi – spremembe ob uvedbi evra, 2006).

6.2.2. KONVERZIJA LIMITOV

Pri poslovanju z osebnimi računi strank obstaja odobreno stanje limita, ki ga lahko ima posamezna stranka pri banki. Banke so lahko odobren limit po priporočilih Banke Slovenije zaokrožile na poljuben smiseln znesek, zato da se zaradi zapletenih zneskov ne bi po nepotrebnem otežilo poslovanje banke.

V obdobju testiranj so se pri Gorenjski banki odločili, da bodo na primer limite 30.000 tolarjev zaokrožili na 130 evrov. To pomeni, da se je limit nekoliko povečal. Problematično pri tem pa je bilo, da nekdo, ki je bil prej za malenkost v nedovoljenem negativnem stanju, po 1. 1. 2007 ni bil več. Ravno tako je taista oseba že lahko prejela opomin za nedovoljeno negativno stanje, ki je postal po konverziji brezpredmeten.

Poleg tega je v testu pri zaokroževanju limitov prišlo do napake, saj so se limiti, ki so avtomatsko odobreni ob odprtju računa (redni limiti), zaokrožili na 130 evrov, kar je bilo pravilno. Izredni limiti za 30.000 tolarjev pa so se zaokrožili na 125 evrov. Ta napaka je bila v dejanski konverziji odpravljena.

Zaradi zapletov v fazi testiranj je bila nova vrednost rednega limita na osebnih računih, ki velja od 1. 1. 2007 naprej, določena na 125,00 evra, in ne 130,00 evra. Izredni limiti so bili v evre zamenjani po tečaju zamenjave in zaokroženi na 1 evro. Na enak način so se konvertirali tudi redni limiti, ki so bili zaradi nižjega priliva manjši od 30.000,00 tolarja (Osebni računi – spremembe ob uvedbi evra, 2006).

6.2.3. KONVERZIJA TRAJNIH NALOGOV

Vsi zneski trajnih nalogov so bili avtomatsko preračunani v evre. Zadnji trajni nalogi in direktne bremenitve v tolarjih so se izvedli 29. 12. 2006, po 1. 1. 2007 pa je obdelava tako trajnih nalogov kot direktnih bremenitev potekala v evrih. Po 1. 1. 2007 so lahko bančne stranke spremenile višino evrskega trajnega naloga v matični poslovalnici banke (Osebni računi – spremembe ob uvedbi evra, 2006).

6.3. BANKOMATI

Glavna značilnost, ki jo je pri poslovanju z bankomati treba omeniti, je, da so bankomati ob prehodu na evro delovali v nepovezanem načinu in da jih v času zamenjave tolarške v evrsko gotovino ni bilo mogoče uporabljati. Nepovezani način pomeni, da je bila baza podatkov, v katero se zapisujejo knjižbe, po katerih bankomati preverjajo stanje na računu strank, od 30. 12. 2006 do 1. 1. 2007 izklopljena oziroma knjižbe v to bazo niso potekale. Tako je imel bankomat v spominu 1. 1. 2007 še vedno stanje 30. 12. 2006, čeprav je stranka v tem času pri bankomatu dvigala svoj denar z računa.

Čas, ko bankomati sploh niso delovali, je bil predviden za 31. 12. 2006 od 21. ure do polnoči. Tolarska stanja brez pripisanih obresti so bila pred ponovnim priklopom bankomatov konvertirana v evre in od 1. 1. 2007 dalje na razpolago strankam za dvige pri bankomatih in plačila s kartico osebnega računa.

Ob prehodu na evro 31. 12. 2006 je bilo na bankah največ pozornosti posvečene urnikom za posamezna poročila (poročila o knjižbah in avtorizacijah), ki so bila zaradi prehoda na novo valuto različna od ustaljene prakse.

Dnevna poročila, izdelana v nočni obdelavi, zajemajo podatke od 00.00 do 24.00. Ker je bil ob 21.00 31. 12. 2006 izveden izklop sistema, pred polnočjo ni bilo podatkov v evrih, po polnoči pa ni bilo podatkov v tolarjih. Podatki o transakcijah, opravljenih v tolarjih, so bili obdelani v izredni obdelavi 31. 12. 2006, po izklopu bankomatske mreže. Izredna obdelava podatkov poteka zunaj ustaljenega urnika, predvidenega za obdelave te vrste. Poročila te obdelave so bila bankam dostavljena do 05.00.

Izjema je poročilo, ki se nanaša na storitev plačevanja posebne položnice pri bankomatih. To poročilo se 31. 12. 2006 ni izdelalo, saj je bila storitev plačila posebne položnice pri bankomatu od 28. 12. 2006 do 2. 1. 2007 izključena. Izključena je bila zato, da ne bi po nepotrebnem dodatno zapletla prehoda na evroposlovanje pri bankomatih. To poročilo se je v letu 2006 zadnjič izdelalo 28. 12. 2006. Storitev je bila ponovno vključena 2. 1. 2007, zato se je poročilo prvič izdelalo 2. 1. 2007 v redni obdelavi.

Mesečna poročila, ki so zajemala podatke od 1. 12. 2006 od polnoči do 31. 12. 2006 do polnoči, so bila izdelana v izredni obdelavi 1. 1. 2007 in posredovana bankam. Izredno obdelavo so izvedli zato, da bi bankam čim prej zagotovili podatke o transakcijah, opravljenih v tolarjih (Urniki delovanja in obdelav prehoda na evro, 2006).

6.3.1. OBRATOVANJE BANKOMATOV IN APOENSKA SESTAVA BANKOVCEV V BANKOMATIH

Neposredno po uvedbi evra kot domače denarne enote bankomati niso več izplačevali tolarske gotovine, temveč samo evrsko. Banke lastnice bančnih avtomatov so ob strokovni pomoči Bankarta in ostalih procesnih centrov zagotavljale, da bodo vsi bankomati prilagojeni najkasneje v 24 urah od trenutka uvedbe evra kot uradnega plačilnega sredstva. To so ob dejanskem prehodu v veliki večini tudi uresničili. Banke lastnice bančnih avtomatov so zagotovile ekipe, sestavljene iz skrbnika in varnostnika, ki so sočasno menjavale gotovino. Hkrati pa so med seboj uskladile seznam bančnih avtomatov in čas zamenjave gotovine z namenom, da bi bili delujoči bančni avtomati enakomerno porazdeljeni po krajih v državi v času, ko je potekala zamenjava gotovine. Seznam bančnih avtomatov s časovno opredeljenim zaporedjem, od kdaj naprej so bili na voljo za dvig gotovine v evrih, je bil vnaprej objavljen

in dostopen javnosti. Bankomati po prehodu na evro izdajajo le bankovce z nominalno vrednostjo 10 in 20 evrov (Obdelava prometa na bankomatih, 2006).

6.3.2. SPREMEMBE PRI DNEVNIH LIMITIH DVIGA GOTOVINE

Od 1. 1. 2007 naprej veljajo novi zneski dnevni limitov dviga gotovine pri bankomatih s kartico Maestro. Novi zneski dnevni limitov so prikazani v tabeli 3.

TABELA 3: Spremembe dnevni limitov pri bankomatih v Gorenjski banki

Vrsta osebnega računa	Obstoječi limiti dviga v SIT	Novi zneski v EUR
Prvi OSR, Študentski OSR, OSR za nerezidente	40.000	160
OSR in Srebrni OSR	60.000	250
Bonitetni OSR	120.000	500
Zlati OSR	150.000	620

Vir: Osebni računi – spremembe ob uvedbi evra, 2006.

Enak preračun velja tudi za dnevno omejitev nakupov za kartico Maestro.

6.4. PLAČILNE KARTICE

6.4.1. NADGRADNJA POS-TERMINALOV

Za prehod kartičnega poslovanja na evroposlovanje je bilo treba najprej nadgraditi vse obstoječe POS-terminale. Vsi POS-terminali sistema Aactiva so do konca leta 2006 začeli uporabljati nov protokol, imenovan SPDH. Novi protokol podpira čip, s čimer se je povečala varnost pri poslovanju, in evrofunkcionalnost. Tiste terminale, ki do prehoda na evro še niso delovali po novem protokolu, je bilo treba nadgraditi s posebno programsko opremo za uporabo evra. V nekaterih primerih je bila nadgradnja možna na daljavo, v nekaterih pa je bila potrebna fizična prisotnost serviserja na prodajnem mestu. Nadgradnjo na daljavo so opravili pri Banki Koper, za nadgradnjo na prodajnem mestu pa je poskrbela Gorenjska banka sama oziroma njeni serviserji.

6.4.2. SPREMEMBA VALUTE

1. 1. 2007 ob polnoči se je na Tandemu opravila blokada valute tolar, kar pomeni, da avtorizacije v tolarjih niso bile več možne.

Trgovec je 31. 12. 2006 (oz. zadnji dan poslovanja v letu 2006, če to ni bil 31. 12. 2006) ob zaključku poslovanja prodajnega mesta opravil zaključek poslovanja tudi pri POS-terminalu v tolarjih. Za tista prodajna mesta, ki poslujejo neprekinjeno, je bil zaključek poslovanja pri POS-terminalu obvezen ob polnoči.

Prvi dan poslovanja prodajnega mesta v letu 2007 je opravil trgovec pri POS-terminalu začetek poslovanja v evrih in že je lahko normalno posloval v evrih. Za tiste POS-terminale, ki ob prehodu v novo leto niso imeli opravljenega zaključka poslovanja, je le-tega opravil Tandem avtomatsko. Če trgovec najkasneje 31. 12. 2006 do polnoči ni opravil zaključka poslovanja v tolarjih oziroma zaključek zaradi kakršnegakoli razloga ni bil opravljen avtomatsko, se mu je ob prvi transakciji v letu 2007 pri POS-terminalu izpisalo opozorilo »IZVEDI ZAKLJUČEK DNEVA«. Trgovec je moral opraviti najprej zaključek poslovanja v tolarjih in nato začetek poslovanja v evrih, šele nato je lahko posloval normalno.

Zaključek poslovanja v tolarjih ni bil pogoj za obdelavo transakcij, saj so se transakcije za potrebe obdelave zaključevale avtomatsko. Zaključek in začetek poslovanja sta bila potrebna izključno zato, da se je pri POS-terminalu opravilo ažuriranje nove valute.

Zaradi menjave valute po polnoči ni bila potrebna prekinitve delovanja sistema POS-terminalov. Prav tako ni bilo povečanih obremenitev sistema, saj trgovci zaključkov in začetkov poslovanja niso opravljali vsi ob isti uri, tako da je bilo menjavanje valute časovno razpršeno.

Kartice sistema Activa imajo vgrajen čip. Na njem je med drugim shranjen tudi znesek dnevnega limita, ki ga ima posamezen imetnik kartice. Ob prehodu na evro je bilo treba novo valuto upoštevati pri limitih na čipu. Le-ti so pomembni pri nepovezanih (angl. off-line) avtorizacijah, ko transakcija ne potuje v avtorizacijo na sistem Activa, temveč se avtorizira na čipu. To pomeni, da tudi ko bankomati oziroma POS-terminali delujejo v nepovezanem načinu in niso povezani z avtorizacijsko bazo, s kartico ne moremo pri bankomatih dvigniti oziroma POS-terminalih kupiti več, kot znaša naš dnevni limit na čipu. Trenutno čip podpira »dve nepovezani« valuti, tolar in evro. Transakcije se v nepovezanem načinu lahko avtorizirajo samo v državah evroobmočja in v Sloveniji, vse ostale se avtorizirajo v povezanem načinu.

V ta namen so na čipu na karticah, ki so bile izdane pred zamenjavo tolarjev v evre, vpisani nepovezani limiti v tolarjih ter fiksni tečaj med tolarjem in evrom. Če nepovezani limit na kartici to dovoljuje, se taka transakcija avtorizira. Glede na to, da se kartice s čipi izdelujejo z veljavnostjo štiri leta, imajo tiste, ki so bile izdane pred uvedbo evra, na čipu do izteka veljavnosti še vedno zapisane nepovezane limite v tolarjih ter fiksni tečaj med tolarjem in evrom. Do izteka veljavnosti oziroma do zamenjave kartice zaradi drugih razlogov bodo kartice ohranile nepovezane limite v tolarjih. Zaradi ohranjenih »nepovezanih« limitov v

tolarjih imetniki pri poslovanju ne bodo imeli težav (Plan uvedbe evra na področju kartičnega poslovanja (operativni načrt), 2006).

6.4.3. ROČNO KNJIŽENJE

Če kupec plača nakup s kreditno kartico, prodajno mesto pa nima POS-terminala, se nakup evidentira s slipom. Ta slip nato potuje v banko, kjer ga poknjižijo ročno. Prodajna mesta so morala slipe, ki so jih na unovčenje pošiljala po 1. 1. 2007, preračunati v evre. Banke so zato tudi po 1. 1. 2007 še vedno prejemale slipe v tolarjih. Banka Koper je v ta namen nadgradila program v aplikaciji Activa za vnos ročnih slipov. Slipi z valutami iz leta 2006 so se knjižili v tolarjih, slipi z valutami za leto 2007 pa v evrih. Transakcije, knjižene v tolarjih, so se pred obdelavo preračunale v evre. Na ta način so imetniki na izpisku videli obe valuti, tolar in evro. Do 1. 1. 2007 so se tako imenovana ročna prodajna mesta v največji možni meri opremila s POS-terminali, saj so bila po 1. 1. 2007 ukinjena. Ročni slipi z že prednatisnjeno valuto so se lahko uporabljali tudi po 1. 1. 2007, s tem da je trgovec popravil oznako valute. Novih slipov zaradi menjave valute zato ni bilo treba tiskati.

Pri knjiženju ročnih slipov je bila potrebna pazljivost, saj se je zgodilo, da so prodajna mesta v letu 2007 na slipih, ki so imeli prednatisnjeno valuto tolar, pozabila popraviti valuto. Zato se je pri dnevni obdelavi po 1. 1. 2007 izdelovala tudi lista velikih zneskov. Na listo so se izpisovale vse transakcije, katerih preračunani znesek je bil višji od 1.000 evrov. Lista je bila pripravljena z namenom ugotavljanja morebitnih napak pri knjiženju ali vnosu zneska pri POS-terminalu. Ob spornem znesku je banka kontaktirala prodajno mesto in preverila pravilnost zneska (Plan uvedbe evra na področju kartičnega poslovanja (operativni načrt), 2006).

6.5. ČEKOVNO POSLOVANJE

Ob zamenjavi valute je bilo precej pozornosti namenjene tudi poslovanju s čeki. Banke že pred uvedbo evra niso imele izdelanega enotnega čekovnega obrazca in ga tudi ob uvedbi evra niso oblikovale. To pomeni, da se je vsaka banka ali hranilnica sama odločila, ali bo po 1. 1. 2007 sploh še imela v ponudbi tudi poslovanje z domačimi čeki. Če se je odločila zanje, potem je tudi sama oblikovala nov obrazec – čekovni blanket. Skupno je le to, da sta njegova oblika (velikost) in spodnja kodirna vrstica še vedno enaka, razen polja tekst, skrajno desno, kjer se namesto dotedanjih šifer 15 ali 17 uporablja šifra 18, oznaka SIT pa je zamenjana z oznako EUR.

Banke so čeke v tolarjih, ki so bili izdani do 31. 12. 2006, unovčevale na običajen način vse do 15. 1. 2007. Čekov v tolarjih po 31. 12. 2006 ni bilo več mogoče izdajati. V tolarjih izdane čeke po 1. 1. 2007 so zato na banki zavrnil. Prav tako so na bankah zavračali čeke, ki so bili izdani v evrih po 1. 1. 2007 na starih čekovnih blanketih (z oznako SIT). Vse neporabljene

tolarske čekovne blankete so v Gorenjski banki in tudi v ostalih bankah po 1. 1. 2007 brezplačno zamenjali za nove, nominirane v evrih. Stare čekovne blankete so v banki uničili.

Gorenjska banka ima, kot je bilo že prej omenjeno, vse račune svojih strank odprte pri Novi Ljubljanski banki, zato tudi čeke pošilja tja v knjiženje. Čeki, ki jih je Gorenjska banka poslala v Novo Ljubljansko banko 28. 12. 2006, so bili obdelani naslednji dan. Podatki za Gorenjsko banko pa so bili knjiženi 30. 12. 2006 do 8. ure. Zadnja obdelava čekov v tolarjih v Gorenjski banki je bila 29. 12. 2006 za čeke, prejete v plačilni promet do 12. ure. Podatki za knjiženje na osebne račune so bili poslani v Novo Ljubljansko banko 29. 12. 2006 ob 13. uri. Podatki so bili v programu BTM2000 obdelani 30. 12. 2006. Podatki za Gorenjsko banko pa so bili knjiženi v interno evidenco 2. 1. 2007 do 8. ure (Urnik delovanja in obdelav prehoda na evro, 2006).

6.6. SPREMEMBE V POSLOVANJU S POLOŽNICAMI IN NAKAZNICAMI

Od uvedbe evra dalje veljajo novi obrazci posebne položnice PP 02 in posebne nakaznice PP 03. Razlikovanje posebne položnice, ki je izstavljena v tolarjih, od tiste, ki je izstavljena v evrih, je rešeno z uvedbo nove posebne položnice, pri kateri je upoštevan mednarodni standard IBAN, poleg tega pa je bilo omogočeno vizualno razlikovanje z uporabo drugačne barve dokumenta. Enako velja za posebno nakaznico. Uvedbo obeh plačilnih instrumentov je objavila Banka Slovenije v začetku leta 2006 z veljavnostjo uporabe od 1. 1. 2007 dalje.

Posebne položnice, ki so imele zapadlost plačila po 1. 1. 2007, so izdajatelji izdajali obvezno v evrih in po novem standardu posebne položnice. Posebne nakaznice, ki so imele datum izplačila po 1. 1. 2007, so izdajatelji enako izdajali obvezno z uporabo nove nakaznice in v valuti evro.

Če je plačnik predložil banki posebno položnico, izdano v tolarjih, med 3. 1. in 14. 1. 2007 ter plačal z gotovino v tolarjih, je banka sprejela tolarje, preračunala ta znesek v evre in izvedla plačilo v evrih. Položnice, ki so bile izdane v tolarjih in katerih datum plačila je zapadel pred 31. 12. 2006, po 1. 1. 2007 pri bančnih okencih ni bilo mogoče obdelati v celoti avtomatsko s strojnim zajemom podatkov, saj je negotovinski plačilni promet po 1. 1. 2007 potekal le še v evrih. Zato so za te položnice veljali posebni pogoji.

Izdajatelji položnic so navedli zneske za plačilo na posebnih položnicah, izdanih v tolarjih, tudi v evrih, in sicer so bili natisnjeni nad zneski v tolarjih. Banke so tako opremljene posebne položnice sprejemale v plačilo in po strojno včitanih zneskih v tolarjih ročno vnašale znesek v evrih kot popravek. Veliki izdajatelji položnic so bili zainteresirani, da bi plačila za izdelke in storitve tekoče prihajala na njihove račune ter da bi bilo mogoče njihove terjatve do kupcev avtomatsko zapirati s prejetimi plačili. Predpogoj za to je bil ujemanje plačanega zneska z zneskom terjatve v evidencah izdajatelja posebnih položnic (Zakon o uvedbi evra, 2006).

Če na posebni položnici, izdani v tolarjih, ni bilo natisnjene zneska v evrih, je lahko plačnik sam iz priloženega računa ročno prepisal podatek o evrih znesku na "stari" tolarški posebni položnici in jo podpisano predložil banki v plačilo. Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih v 10. členu v četrtem odstavku namreč določa, da »če podjetje za plačilo blaga ali storitev posluje prek položnic, mora biti končni znesek naveden v obeh valutah samo na računu, znesek na položnici pa je lahko naveden samo v vodilni valuti.« Ta določba je zavezovala izdajatelje posebnih položnic, da so na priloženem računu navajali poleg tolarškega zneska, na katerega se je glasila posebna položnica, še protivrednost v evrih. S tem je bil plačniku neposredno naveden preračunan znesek v evre.

Če na posebni položnici, izdani v tolarjih, ni bilo navedenega zneska v evrih, se je preračun zneska izvedel pri bančnem okencu, pri tem pa plačnik kot nalogodajalec s podpisom potrdil pravilnost preračunanega zneska (Prehod na evro v plačilnih sistemih, 2006).

6.7. ELEKTRONSKO POSLOVANJE (LINK)

Link je način opravljanja bančnih storitev po internetu, ki uporabniku omogoča vpogled v stanje na računih, naročila plačil, obveznosti, prenosov sredstev med računi v banki in druge storitve. V decembru 2006 so se plačila po Linku lahko opravljala po ustaljenem urniku vse delovne dni, razen 29. 12. 2006, ko je bilo izvajanje vseh plačil (posebne položnice, virmanski nalogi, interni prenosi) možno le do 15.30. Med božičnimi prazniki leta 2006 je bilo delovanje Linka nemoteno, med novoletnimi pa njegova uporaba ni bila mogoča. To pomeni, da med izvajanjem zaključnih letnih obdelav in konverzije stanj od sobote, 30. 12. 2006, od 7. ure zjutraj pa do torka, 2. 1. 2007, zvečer vstop v Link in delo z Linkom ni bilo mogoče. V čakalno vrsto plačil so se uvrščala plačila z datumi do 29. 12. 2006. Uvrščanje plačil v čakalno vrsto je bilo spet možno od 3. 1. 2007 dalje.

Po zaključeni konverziji stanj na računih je bilo od 2. 1. 2007 spet mogoče nemoteno delo z Linkom. Tolarska stanja na računih so se po tečaju zamenjave 239,64 konvertirala v evre in se združila z morebitnimi evrskimi stanji. Izvajanje plačil je potekalo po ustaljenem načinu z novimi obrazci (nova posebna položnica in virmanski nalog) (Urniki delovanja in obdelav prehoda na evro, 2006).

6.8. KONTINUITETA POGODB IN OBRESTNE MERE

Vse pogodbe strank, ki so bile sklenjene z banko, so ostale veljavne tudi po 1. 1. 2007, saj je veljalo pravilo kontinuitete pogodb. Načelo kontinuitete pogodbenih razmerij po vsebini pomeni, da uvedba evra kot domačega denarja nima nikakršnega vpliva na spremembo pogodbenih zavez, niti ne daje nobeni izmed pogodbenih strank pravice, da enostransko spreminja pogodbeno določila. Povedano drugače: vsa pogodbeno določila, razen denarne enote, na katero se glasi pogodba, so ostala nespremenjena. Edina izjema od tega načela je določilo o uporabi spremenljive obrestne mere SITIBOR. V Zakonu o uvedbi evra je

predpisano, da je z dnem uvedbe evra medbančno referenčno obrestno mero Združenja bank Slovenije SITIBOR nadomestila evropska medbančna referenčna obrestna mera EVRIBOR ustrezne ročnosti. Vrednosti iz pogodb pa so se avtomatsko preračunale iz tolarjev v evre (Zakon o uvedbi evra, 2006).

Tako na primer v kreditnih pogodbah pogoji obrestovanja ob nespremenjenih pogodbenih določilih ostajajo enaki kot do uvedbe evra. Preračun kredita upnika je potekal tako, da se je tolarška obveznost po tečaju zamenjave in pravilih zaokroževanja preračunala v obveznost v evrih, obrestovanje tako preračunanega zneska pa je ostalo enako.

V pogodbah, ki za obrestno mero predvidevajo temeljno obrestno mero (v nadaljevanju TOM), se znesek v evrih po prehodu na evro obrestuje po tej obrestni meri. TOM statistični urad izračunava po enaki metodologiji kot prej. Razlog, da statistični urad še vedno izračunava TOM, so ravno pogodbe, ki vsebujejo to obrestno mero. V pogodbah z valutno klavzulo, vezano na tečaj med evrom in tolarjem, je tečaj, kot element določanja obrestovanja, z uvedbo evra ugasnil oziroma je trajno enak. Obrestovanje preračunanega zneska poteka samo po obrestni meri, določeni v taki pogodbi. Če je pri tej vrsti pogodbe valutna klavzula vezana na kako drugo valuto in ne na evro (na primer dolar), se za izračun valutne klavzule uporablja tečaj med evrom in to drugo valuto. Pri kreditnih pogodbah s fiksno obrestno mero tudi po uvedbi evra poteka obrestovanje po tej fiksni obrestni meri, dokler velja pogodba (Zakon o uvedbi evra, 2006).

6.9. SPREMEMBE NA TEČAJNI LISTI

Od določitve nepreklicnega menjalnega razmerja 11. 7. 2006 pa do dejanskega prevzema evra 1. 1. 2007 je bil evro še vedno tuja valuta, ki je bila v tistem obdobju predmet prodaje in nakupa, ne pa zamenjave. Evro je bil pred 1. 1. 2007 obravnavan kot blago, po tem datumu pa je postal plačilno sredstvo. Evro se je podjetjem in občanom še vedno prodajal oziroma se je kupoval za tolarje, kar pomeni, da so v tistem obdobju še vedno obstajali nakupni in prodajni tečaji, ki pa so bili stvar poslovne politike posamezne banke in jih Banka Slovenije ni strogo določila.

Banka Slovenije je v času od določitve menjalnega razmerja med tolarjem in evrom do dejanskega prevzema evra kot zakonitega plačilnega sredstva še vedno izračunavala in objavljala srednji tečaj. Ta je bil odvisen od dejansko doseženih tečajev na deviznem trgu, zato ni bil nujno enak menjalnemu razmerju, čeprav mu je bil v praksi zelo blizu.

Po prevzemu evra se v primerjavi z dotedanjim sistemom tečajev Banke Slovenije ni vsebinsko nič spremenilo. Tečaj Banka Slovenije še vedno objavlja. Tečaji so še vedno trije: nakupni, srednji in prodajni. Vsebinsko so vsi trije tečaji ostali enaki. Nakupni in prodajni tečaj se še vedno izračunavata enako kot doslej (z dodajanjem in odzemanjem marže) iz srednjega oziroma referenčnega tečaja Banke Slovenije, le objavljena sta ločeno. Na tečajnici

Banke Slovenije pa je v opombi zapisano, da je referenčni tečaj srednji tečaj Banke Slovenije, ki se uporabi povsod, kjer zakon, drug predpis ali pogodba omenjajo srednji tečaj Banke Slovenije. Ker pa je bila želja vitez tečajnice približati tistemu, ki ga uporablja Evropska centralna banka, sta bila nakupni in prodajni tečaj Banke Slovenije prenesena na drugo tečajnico oziroma na drugo spletno stran, ki je namenjena samo strankam Banke Slovenije oziroma poslovnim bankam.

Nova tečajnica je povzeta po tečajni listi Evropske centralne banke in objavljena praktično ob isti uri kot tečajna lista Evropske centralne banke, to je vsak dan okoli 14.30. Tečajnica nima več določene ure začetka veljave, torej se uporablja od trenutka objave dalje. Vsak uporabnik, torej tudi vsaka banka, sam odloči, kdaj (takoj po objavi ali ob kateri kasnejši uri) bo začel uporabljati novo tečajno listo, pri tem pa mora seveda upoštevati Mednarodne računovodske standarde, morebitna druga pravila ali tehnične zmožnosti in omejitve, ki lahko vplivajo na to odločitev (Evroobvestilo Banke Slovenije št. 13, Stališča do odprtih vprašanj priprav bank na uvedbo evra, 2005).

7. PRILAGODITVE POSLOVNIH KNJIG V BANKAH IN HRANILNICAH

Za prilagoditev poslovnih knjig oziroma knjigovodskih evidenc v bankah in hranilnicah je bilo storjenih precej sprememb.

Vsa stanja v poslovnih knjigah v tolarjih so banke in hranilnice preračunale v evre po tedaj nepreklicno določenem fiksnem tečaju zamenjave in jih zavedle kot začetno stanje oziroma otvoritev poslovnih knjig za poslovno leto 2007. To pomeni, da so bila stanja v poslovnih knjigah na kontih v domači valuti 31. 12. 2006 izkazana še v tolarjih, 1. 1. 2007 pa kot začetno stanje že v evrih.

K preračunanim stanjem v evre na kontih v domači valuti so 1. 1. 2007 priključile tudi vsa stanja v evrih z ustreznih kontov v tuji valuti. Na ta način so tudi tista stanja, ki so jih izkazovali v evrih na kontih v tuji valuti, po novem izkazovala na obstoječih kontih v domači valuti. Navedeni prenos se je izvedel po vnaprej pripravljeni prevedbeni tabeli, v kateri so banke natančno vsebinsko opredelile stanja posameznih poslov na obstoječih kontih v tuji valuti in ustrezne pripadajoče konte v domači valuti, kamor so se tovrstni posli oziroma poslovni dogodki evidentirali po uvedbi evra in kamor so se prenesla tudi vsa obstoječa stanja. Zaradi omenjene spremembe kontnega okvira za banke in hranilnice ni bilo treba bistveno spreminjati. Treba je bilo le konto valute evro s konta tuje valute spremeniti v konto domače valute in mu pripisati znesek stanja v tolarjih, ki je bil pred tem pretvorjen v evre.

Na novo so se odprli konti za evidentiranje sredstev bank v evrih (kot domači valuti po 1. 1. 2007) na računih pri tujih bankah. Na ta način je bila še vedno zagotovljena ločena evidenca

sredstev v evrih na računih bank pri lokalni centralni banki od sredstev v evrih na računih pri tujih poslovnih bankah.

Ker je bil evro uveden 1. 1. 2007, se je datum uvedbe evra ujema z datumom zaključevanja poslovnih knjig za poslovno leto 2006. Zato so banke predvidoma vse poslovne dogodke ter obračune prihodkov in odhodkov, vezane še na poslovno leto 2006 in evidentirane v poslovnih knjigah po 1. 1. 2007 z datumom knjiženja za 31. 12. 2006 oziroma po že izvedenem preračunu toolarskih stanj v evre, do zaključka poslovnih knjig za leto 2006 (to je do 28. 2. 2007) v poslovne knjige vpisale dvakrat, in sicer:

- v poslovnih knjigah za leto 2006 kot postavke v tolarjih in
- v poslovnih knjigah za leto 2007 kot začetna stanja v evrih.

Na ta način je bilo zagotovljeno pravilno poročanje stanj v prvih dveh mesecih poslovnega leta 2007.

V računovodskih izkazih, tako v bilanci stanja kot tudi v izkazu poslovnega izida za poslovno leto 2006, so primerjalne podatke (podatke predhodnega leta) preračunale v evre po vsakokrat veljavnem srednjem tečaju Banke Slovenije na zadnji dan predhodnega obdobja. Pri polletnih računovodskih izkazih je to veljavni tečaj na dan 30. 6. 2006, pri končnih računovodskih izkazih pa veljavni tečaj na dan 31. 12. 2006. Podobno so morale banke postopati pri zagotavljanju primerjalnih podatkov v revizorjevem poročilu. Podatke v evrih so morale zagotoviti že za poslovno leto 2006.

Od 1. 1. do 28. 2. 2007, ko se je v bankah opravljala menjava gotovine v tolarjih za gotovino v evrih, so banke vse poslovne dogodke knjigovodsko evidentirale že v evrih. Izjema je bila gotovina v blagajni in trezorju, ki so jo banke v analitičnih evidencah evidentirale v originalni valuti (kot tolarje ali kot evre). Pri tem so za potrebe knjiženja toolarske gotovine vsakokrat izračunavale ustrezno protivrednost v evrih po nepreklicno določenem fiksnem tečaju zamenjave. V tem obdobju so morale biti po potrebi sposobne zagotavljati Banki Slovenije poročilo o stanju gotovine v blagajni in trezorju tako v eni kot tudi drugi valuti (Evroobvestilo Banke Slovenije št. 1, Stališča do odprtih vprašanj priprav bank na uvedbo evra, 2005).

7.1. KNJIGOVODSKO EVIDENTIRANJE EVRSKE GOTOVINE IZ PREDDOBAVE

Banka Slovenije je oskrbela poslovne banke z naročeno količino evrogotovine že v decembru 2006. Preddobava evrokovancev je bila opravljena 10. 12. 2006. Prodaja začetnih paketov evrokovancev za prebivalstvo se je začela 15. 12. 2006. Evrokovanci v začetnem paketu za prebivalstvo so predstavljali prihodnji domači denar in so se zamenjevali za 3000 tolarjev oziroma 12,52 evra. Uporaba teh evrokovancev je bila pred 1. 1. 2007 prepovedana s 3. členom Zakona o uvedbi evra. Preddobava bankovcev pa je bila opravljena 20. 12. 2006.

Za prevzeto evrogotovino so bile banke obremenjene ob zaključku obdobja dvojnega obtoka, vendar pa so morale v obdobju od prevzema evrogotovine dalje pa vse do obremenitve za prevzeto evrogotovino zagotavljati ustrezno zavarovanje, ki se uporablja pri instrumentih Banke Slovenije za uravnavanje likvidnosti.

Poslovne banke so v decembru 2006 oskrbele z gotovino tudi prodajna mesta (npr. trgovska in gostinska podjetja, bencinske črpalke). Pogoji predhodne oskrbe prodajnih mest z evrogotovino so bili prepuščeni poslovnim bankam in njihovim strankam, pri čemer banke, razen zavarovanja in neposrednih stroškov oskrbe, niso bile upravičene zaračunavati obresti ali drugih stroškov izposoje zaradi predhodne oskrbe z gotovino.

7.1.1. OBDOBJE PRED 1. 1. 2007

Evrobankovci so ostali do dneva uvedbe evra (predvidoma do 1. 1. 2007) v lasti Banke Slovenije, evrokovanci pa v lasti Republike Slovenije. Z dnem uvedbe evra je prešlo lastništvo preddobavljene in posredno preddobavljene evrogotovine na kreditne ustanove. Z izjemo začetnih paketov z evrokovanci, namenjenih fizičnim osebam, kreditne ustanove do vključno 31. 12. 2006 niso smele dajati evrogotovine v obtok. Za namen knjigovodskega evidentiranja se je evrogotovina do dneva uvedbe evra izkazovala v zunajbilančni evidenci, po uvedbi evra pa se je zunajbilančna evidenca zaprla in se je za celoten znesek preddobavljene evrogotovine vzpostavila evidenca v bilanci stanja. Izjema so bili začetni paketi evrokovancev, namenjeni fizičnim osebam, za katere se je vzpostavila evidenca v bilanci stanja že z dnevom, ko je bila menjava oziroma prodaja možna (15. 12. 2006). Od tega dne dalje pa vse do dneva prodaje oziroma uvedbe evra so se evrokovanci izkazovali na računu blagajne v tuji valuti. Na drugi strani pa se je za vso knjiženo gotovino v blagajni vzpostavila obveznost do Banke Slovenije.

Knjiženje evrske gotovine po kontih v obdobju preddobave v poslovnih bankah je predstavljeno v tabeli 4.

TABELA 4: Knjiženje evrske gotovine po posameznih poslovnih dogodkih v obdobju preddobave

ŠT. KONTA	IME KONTA	BREME/DOBRO	VALUTA
<i>1. Prezem gotovine (evrov) v poslovni banki od Banke Slovenije v obdobju preddobave (knjiženje v zunajbilančni evidenci).</i>			
9920	Druge stvari v hrambi – gotovina v poslovni banki	breme	EUR
9970	Deponenti drugih stvari v hrambi	dobro	EUR
<i>2. Posredovanje gotovine (evrov) posamezne poslovne banke poslovalnicam, drugim bankam in večjim uporabnikom v obdobju predpreddobave (knjiženje v zunajbilančni evidenci).</i>			
9920	Druge stvari v hrambi – gotovina v poslovni banki	storno v breme	EUR
9920	Druge stvari v hrambi – gotovina v trezorju poslovalnice, druge banke oz. večjega uporabnika	breme	EUR
<i>3. Prejem zavarovanja za prejeto evrogotovino:</i>			
a) Če gre za denarni depozit			
1000	Poravnalni račun	breme	SIT
81	Transakcijski račun	breme	SIT
87	Vezane vloge	dobro	SIT
b) Če gre za drugo obliko zavarovanja (npr. zastava vrednostnih papirjev)			
990	Aktivni zunajbilančni evidenčni račun za zastavo vrednostnih papirjev in drugih jamstev	breme	SIT
995	Pasivni zunajbilančni evidenčni račun za zastavo vrednostnih papirjev in drugih jamstev	dobro	SIT
<i>4. Menjava oz. prodaja preddobavljenih začetnih paketov evrokovancev fizičnim osebam od 15. 12. do 31. 12. 2006:</i>			
a) Ukinitvev zunajbilančne evidence za evrokovance iz začetnih paketov, namenjenih fizičnim osebam, na dan začetka menjave 15. 12. 2006			
9970	Deponenti drugih stvari v hrambi	breme	EUR
9920	Druge stvari v hrambi – gotovina v trezorju poslovalnice, druge banke oz. večjega uporabnika	dobro	EUR
b) Vzpostavitev knjigovodske evidence v bilanci stanja za evrokovance iz začetnih paketov, namenjenih fizičnim osebam, na dan začetka menjave 15.12.2006			
3000	Blagajna	breme	EUR
276	Obveznost do centralne banke za prejete evre	dobro	EUR

ŠT. KONTA	IME KONTA	BREME/DOBRO	VALUTA
<i>c) Menjava oz. prodaja evrokovancev iz začetnih paketov fizičnim osebam od 15. 12. do 31. 12. 2006</i>			
3000	Blagajna	dobro	EUR
101	Blagajna	breme	SIT
81	Transakcijski račun	breme	SIT
<i>d) Vzpostavitev terjatve do centralne banke za odvedene tolarske kovance in prejem plačila</i>			
101	Blagajna	dobro	SIT
174	Terjatev do centralne banke	breme	SIT
174	Terjatev do centralne banke	dobro	SIT oz. EUR
1000	Poravnalni račun	breme	SIT oz. EUR

Vir: Evroobvestilo Banke Slovenije št. 11, 2005.

7.1.2. OBDOBJE PO 1. 1. 2007

Po uvedbi evra se je celotna evrogotovina prenesla iz blagajne v tuji valuti v blagajno v domači valuti oziroma se je evidentirala na računu blagajne v domači valuti skupaj s tolarsko gotovino v ustrezni evroprotivrednosti. Začetna stanja evrogotovine v blagajni z računa v tuji valuti so se s 1. 1. 2007 prenesla na račun v domači valuti in obveznosti v evrih do centralne banke z računa v tuji valuti na račun v domači valuti (Evroobvestilo Banke Slovenije št. 13, 2005).

Knjiženje evrske gotovine po kontih v poslovnih bankah po 1. 1. 2007 je predstavljeno v tabeli 5.

TABELA 5: Knjiženje evrske gotovine po posameznih poslovnih dogodkih po 1. 1. 2007

ŠT. KONTA	IME KONTA	DOBRO/BREME	VALUTA
<i>1. Ukinitev zunajbilančne evidence za evrogotovino, prejeto pred 1. 1. 2007.</i>			
9970	Deponenti drugih stvari v hrambi	breme	EUR
9920	Druge stvari v hrambi – gotovina v trezorju poslovalnice, druge banke oz. večjega uporabnika, bankomatov do 1. 1. 2007	dobro	EUR
<i>2. Vzpostavitev knjigovodske evidence v bilanci stanja za evrogotovino, distribuirano pred 1. 1. 2007.</i>			
101	Blagajna	breme	EUR
174	Terjatev za posredovano gotovino drugim pravnim osebam	breme	EUR
274	Obveznost do centralne banke za prejete evre	dobro	EUR
<i>3. Menjava oz. odkup tolarске gotovine.</i>			
101	Blagajna, preračunana po fiksnem menjalnem tečaju v evroprotivrednosti	breme	SIT
101	Blagajna	dobro	EUR
274	Obveznost do pravnih oseb za odvedeno tolarско gotovino, preračunana po fiksnem menjalnem tečaju v evroprotivrednosti	dobro	SIT
<i>4. Vzpostavitev terjatve do centralne banke za odvedeno tolarско gotovino.</i>			
101	Blagajna	dobro	SIT
174	Terjatev do centralne banke, preračunana po fiksnem menjalnem tečaju v evroprotivrednosti	breme	SIT
<i>5. Poravnava obveznosti in terjatev.</i>			
<i>a) Plačilo centralne banke poslovnim bankam za odvedeno tolarско gotovino</i>			
1000	Poravnalni račun	breme	EUR
174	Terjatev do centralne banke, preračunana po fiksnem menjalnem tečaju v evroprotivrednosti	dobro	SIT
<i>b) Plačilo poslovnih bank centralnim bankam za prejeto evrogotovino</i>			
274	Obveznost do centralne banke za prejete evre	breme	EUR
1000	Poravnalni račun	dobro	EUR

ŠT. KONTA	IME KONTA	DOBRO/BREME	VALUTA
<i>c) Poravnava med poslovno banko in drugimi strankami (iz predpreddobave)</i>			
274	Obveznost do pravnih oseb za odvedeno tolarsko gotovino, preračunana po fiksnem menjalnem tečaju v evroprotivrednosti	breme	SIT
81	Transakcijski račun	dobro	EUR
81	Transakcijski račun	breme	EUR
174	Terjatev za posredovano gotovino drugim pravnim osebam	dobro	EUR
<i>6. Vračilo sredstev, prejetih v zavarovanje:</i>			
<i>a) Denarni depozit</i>			
1000	Poravnalni račun	dobro	EUR
81	Transakcijski račun	dobro	EUR
87	Vezane vloge	breme	EUR
<i>b) Druga oblika zavarovanja (npr. zastava vrednostnih papirjev)</i>			
990	Aktivni zunajbilančni evidenčni račun za zastavo vrednostnih papirjev in drugih jamstev	dobro	SIT
995	Pasivni zunajbilančni evidenčni račun za zastavo vrednostnih papirjev in drugih jamstev	breme	SIT

Vir: Banka Slovenije: Evroobvestilo Banke Slovenije št. 11, Stališča do odprtih vprašanj priprav bank na uvedbo evra, 2005.

8. SPREMEMBE V MEDBANČNEM POSLOVANJU IN PORAVNAVAH

Banke pri svojem poslovanju uporabljajo več sistemov za medbančni prenos sredstev.

TARGET (angl. Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) je sistem za medbančni prenos sredstev v evrih v EU. Vzpostavljen je bil predvsem za izvajanje monetarne politike znotraj Ekonomske in monetarne unije ter za spodbujanje izvajanja plačilnega prometa med državami EU. Banke pa ga uporabljajo tudi za poravnavo medbančnih in komercialnih plačil velikih vrednosti. Sistem prispeva k integraciji in stabilnosti evrofinančnih trgov, saj deluje tako, da se plačila preko državnih meja znotraj EU izvedejo hitro in tekoče kot plačila znotraj države.

Žiro kliring je plačilni sistem, ki ga upravlja Banka Slovenije. Delovati je začel oktobra 1998. Namenjen je izvrševanju medbančnih plačilnih nalogov malih vrednosti (do 50.000 evrov) med poslovnimi bankami in izvrševanju plačilnih nalogov malih vrednosti pri storitvah plačilnega prometa, ki jih poslovne banke opravljajo za svoje stranke. Vse udeleženske plačilnega sistema žiro kliring morajo imeti pri Banki Slovenije odprt domači račun.

Banka Slovenije je v marcu 2006 vzpostavila testno evrookolje za oba plačilna sistema TARGET in žiro kliring ter omogočila bankam in hranilnicam testiranje od aprila 2006 dalje. Na osnovi testiranja je Banka Slovenije v drugi polovici leta 2006 pripravila podroben program dejavnosti za dneve ob prevzemu evra (od 29. 12. 2006 do 3. 1. 2007).

Od 3. 1. 2007 dalje pa:

- a) Medbančni domači plačilni promet poteka v evrih – domače medbančne transakcije se izvajajo v sistemu TARGET (plačila velikih vrednosti) in žiro kliringa (plačila majhnih vrednosti).
- b) Čezmejni plačilni promet, ki poteka v evrih – banke v sistemu TARGET izvajajo le čezmejna plačila velikih vrednosti, čezmejna plačila majhnih vrednosti pa v sistemu STEP2. Sistem STEP2 omogoča učinkovito obdelavo plačil majhnih vrednosti, a velikega obsega, v evrih (do 50.000 evrov) med bankami v EU. Banka Slovenije je vključena v sistem STEP2 kot neposredna udeleženka od novembra 2004. Obenem velja, da so slovenske poslovne banke prek Banke Slovenije posredne udeleženke sistema STEP2.

Dejstvo, da smo v obdobju dvojnega obtoka še lahko plačevali v tolarjih, ni vplivalo na delovanje medbančnih plačilnih sistemov, saj le-ti delujejo od 1. 1. 2007 na osnovi knjiženega denarja, ki je le evro. Prav tako poteka od 1. 1. 2007 v bankah obdelava negotovinskega plačilnega prometa v evrih.

8.1. POSLOVANJE SISTEMA TARGET 2. 1. 2007 IN 3. 1. 2007

2. 1. 2007 je bil delovni dan v poslovanju sistema TARGET, saj je v EU to delovni dan. Banka Slovenije je zato omogočala vso infrastrukturo za poslovanje bank in hranilnic po urniku sistema TARGET, čeprav je ta dan v Sloveniji praznik. Banke so se same odločile, ali so posredovale v sistem TARGET plačila, ki so pomenila odliv likvidnosti z računa. Ne glede na odločitev, pa so banke in hranilnice lahko prejele plačila iz sistema TARGET oziroma priliv likvidnosti na račun.

Testiranje sistema TARGET tisti dan ni bilo mogoče, vsak plačilni nalog, posredovan v sistem, je imel za posledico finančni tok med računi udeleženk v sistemu TARGET. Banke so se zato dogovorile za izmenjavo plačil med seboj. Na ta način so preizkusile način pošiljanja in prejemanja plačil v realnem okolju sistema TARGET.

Sistem TARGET se je 2. 1. 2007 odprl za poravnavo medbančnih plačil ob 7. uri. Takrat je bil vzpostavljen tudi sistem za prenos likvidnosti z domačega računa na račun banke ali hranilnice v sistemu RTGSplus. RTGSplus je s 1. 1. 2007 nadomestil plačilni sistem bruto poravnave v realnem času (v nadaljevanju BPRČ). Vanj so vključena plačila, katerih prejemnik ima račun v drugi banki. Vključena so plačila v znesku 50.000,00 evra ali več in plačila, ki jih imetnik računa označi kot nujna. Vse banke in hranilnice so med 8. in 9. uro prenesle del likvidnosti na račun v sistemu RTGSplus, konec dneva pa se likvidnost avtomatično prenese na domače račune udeleženk.

3. 1. 2007 je bil delovni dan v sistemu TARGET in delovni dan v Sloveniji, banke so tako v celoti upoštevale urnik (izvajanje plačil med 7. in 18. uro), ki je predpisan v pravilih delovanja sistema RTGSplus in v splošnih pogojih vodenja domačega računa.

Na tisti dan so bili bankam in hranilnicam vrnjeni tudi depoziti čez noč v evrih, ki so bili vpisani 29. 12. 2006 v tolarjih (in s 1. 1. 2007 pretvorjeni v evre) ali 2. 1. 2007 vpisani v evrih (Program dela za prehod na evro, 2006).

8.2. SISTEM BPRČ

V sistemu BPRČ so bili odprti računi bank in hranilnic, v njem pa so se poravnala medbančna plačila velikih vrednosti in nujna plačila ter se je izvajala poravnava različnih sistemov (žiro kliringa in kartičnih produktov MasterCard, Activa, bančnih avtomatov, POS-terminalov in Vise). Ker se je poravnava medbančnih plačil velikih vrednosti ob prevzemu evra preselila v sistem TARGET, je sistem BPRČ prenehal poslovati 29. 12. 2006. Vsa plačila velikih vrednosti, sprejeta v bankah in hranilnicah po zaprtju sistema BPRČ 29. 12. 2006, so banke pretvorile v evro in poslale v medbančno poravnavo v sistem TARGET 3. 1. 2007.

Z namenom, da bi se čim več plačil v tolarjih, sprejetih 29. 12. 2006, poravnalo tega dne, je bilo poslovanje sistema BPRČ podaljšano do 21.30. Med 20.30 in 21.15 so se poravnala le plačila z medbančnega denarnega trga, plačila strank bank pa le do 20.30. Do 21.15 so se poravnali nalogi za poravnavo depozitov države in občin. Do 21.30 so se poravnali nalogi za poravnavo depozitov bank čez noč v Banki Slovenije (Prehod na evro v plačilnih sistemih, 2006).

8.3. SISTEM ŽIRO KLIRING

V žiro kliringu so se obdelovala medbančna plačila majhnih vrednosti v državi v tolarjih, po 3. 1. 2007 pa se obdelujejo domača medbančna plačila majhnih vrednosti v evrih. 3. 1. 2007 je bil žiro kliring odprt za obdelavo plačil v evrih, neto pozicije udeleženk žiro kliringa pa so se poravnale v sistemu TARGET (in ne več v sistemu BPRČ). Vsa kreditna plačila v tolarjih, ki so bila sprejeta v bankah v popoldanskem času 29. 12. 2006 ali 30. 12. 2006, so banke

obdelale interno, medbančna plačila pa pretvorile v evre in poslale v žiro kliring 3. 1. 2007 v evrski valuti.

Vpis depozitov čez noč v Banko Slovenije je 29. 12. 2006 potekal do 21.30. Če so banke vpisale depozite čez noč, je bil 2. 1. 2007 izveden preračun v evre, vračanje teh depozitov pa je potekalo 3. 1. 2007 (Program dela za prehod na evro, 2006).

8.4. SISTEM STEP2 IN SKUPNA VSTOPNA TOČKA

STEP2 je plačilni sistem Evro Banking Associationa za razvrščanje in posredovanje čezmejnih in domačih masovnih kreditnih plačilnih nalogov za plačila manjših vrednosti v evrih. Evro Banking Association je organizacija, ustanovljena po francoskem pravu, ki združuje banke, ki imajo registrirano dejavnost v kateri izmed članic EU, ter katere cilj je sodelovanje pri uresničevanju skupnih interesov, zlasti na področju medbančnih plačil in prenosov denarnih sredstev. Z namenom uresničevanja skupnih ciljev svojih članic to združenje vzpostavlja plačilne sisteme, ki zagotavljajo učinkovit prenos denarnih sredstev med članicami.

Banke pošiljajo čezmejna plačila majhnih vrednosti (do 50.000 evrov) v valuti evro po skupni vstopni točki v Banki Slovenije, tako da prevzem evra ni vplival na potek pošiljanja oziroma sprejemanja plačil v sistem STEP2 ali iz njega na obdelave pri bankah in v Banki Slovenije. Poravnava plačil STEP2 v evrih se izvaja po poravnalnih računih v sistemu TARGET. Banka Slovenije je neposredna udeleženka STEP2. Z vzpostavitvijo skupne vstopne točke zagotavlja posredno udeležbo v sistemu STEP2 institucijam, ki so sklenile pogodbo o pristopu k skupni vstopni točki.

Banka Slovenije je neposredna udeleženka plačilnega sistema RTGSplus, ki je povezan v TARGET in ga upravlja centralna banka Nemčije (Deutsche Bundesbank). V sistem RTGSplus se usmerjajo medbančna plačila, nujna plačila in plačila nad določeno vrednostjo (trenutno nad 50.000 evrov) tako za domači kot za čezmejni plačilni promet. V tem sistemu se plačila izvedejo v realnem času, nalogi se obdelajo individualno. Banka Slovenije kot neposredna udeleženka STEP2 zagotavlja dosegljivost izvajalcev plačilnega prometa s sedežem v Republiki Sloveniji, ki niso niti posredni niti neposredni udeleženci sistema STEP2, tako da sprejema plačilne naloge, posredovane po sistemu STEP2 in naslovljene na te izvajalce, ter kritje za poravnavo teh nalogov.

Banka Slovenije kot neposredna udeleženka STEP2 po skupni vstopni točki zagotavlja posredno udeležbo v sistemu STEP2. Posredne udeleženke so po teh pravilih poimenovane kot soudeleženke oziroma udeleženke skupne vstopne točke.

Skupna vstopna točka je sistem za posredno udeležbo v STEP2 preko Banke Slovenije, ki omogoča:

- posredovanje odlivnih plačilnih nalogov udeleženk skupne vstopne točke do sistema STEP2,
- prejemanje prilivnih plačilnih nalogov, naslovljenih na udeleženke skupne vstopne točke, iz sistema STEP2,
- izračun obveznosti in terjatev udeleženke skupne vstopne točke do Banke Slovenije iz naslova posredovanih in prejetih plačilnih nalogov po skupni vstopni točki.

Banka Slovenije v skladu s temi pravili upravlja skupno vstopno točko ter skrbi za pravilno in zakonito delovanje.

Udeleženke skupne vstopne točke so lahko banke, ki imajo dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev, in hranilnice, ki imajo dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev v tujih valutah. To so lahko tudi banke, hranilnice ali drugi izvajalci plačilnega prometa s sedežem ali registrirano podružnico v državi članici EU, ki imajo dovoljenje za opravljanje storitev plačilnega prometa v evrih in izpolnjujejo druge pogoje za udeležbo (Pravila delovanja skupne vstopne točke do sistema STEP2, 2005).

8.5. VODENJE DOMAČIH RAČUNOV IN RAČUNOV OBVEZNE REZERVE

Za banke in hranilnice, ki so odprle račun v sistemu TARGET oziroma RTGSplus v letu 2006, so ti računi postali s prevzemom evra poravnalni računi v sistemu TARGET. Za te banke in hranilnice je Banka Slovenije odprla domače račune, na katere so se vsak dan pred zaprtjem sistema RTGSplus avtomatično prenesla sredstva s poravnalnih računov. Na domačih računih so se tudi vodila sredstva obvezne rezerve in zagotavljala sredstva iz poravnalne jamstvene sheme za poravnavo plačil žiro kliringa. Banke in hranilnice so po odprtju sistema TARGET prenesle del likvidnosti za poslovanje v sistemu TARGET, del likvidnosti pa so pustile na domačih računih za poravnavo kliringov oziroma podsistemov in za poravnalno jamstveno shemo. Za banke in hranilnice, ki 1. 1. 2007 niso imele odprtega računa v sistemu TARGET, temveč v eni od bank, se sredstva obvezne rezerve še naprej vodijo na računu obvezne rezerve v Banki Slovenije.

Banka Slovenije je vodila poravnalne račune bank in hranilnic v tolarjih do 31. 12. 2006. Do tega dne je izračunala obresti za izpolnjevanje obvezne rezerve in pripis, prenos v glavno knjigo za izdelavo bilance Banke Slovenije. Nato je sredstva bank in hranilnic pretvorila v evre in prenesla na domače račune pri Banki Slovenije, poravnalne račune bank in hranilnic v sistemu BPRČ pa zaprla (Prehod na evro v plačilnih sistemih, 2006).

9. MENJAVA TOLARSKE GOTOVINE V EVRE

Menjava tolarske gotovine v evre se je od 1. 1. 2007 do 1. 3. 2007 izvajala brez nadomestila do vključno 1.500 evrov, ne glede na to, ali je bila menjava najavljena ali ne. Za zneske nad 1.500 evrov se je izvajala brezplačno le, če je bila najavljena najmanj en delovni dan pred izvedbo. Za nenajavljene menjave tolarjev v evre v protivrednosti več kot 1.500,00 evra se je v Gorenjski banki zaračunavalo nadomestilo, kot je prikazano v tabeli 6.

TABELA 6: Višina nadomestila za menjavo gotovine nad 1.500 evrov

VRSTA STORITVE	OSNOVA	NADOMESTILO	NAČIN, ROK OBRAČUNA	NAČIN ROK PLAČILA
Menjava tolarske gotovine v evrsko v protivrednosti več kot 1.500 evrov, od 1.1.2007 do vključno 28.2.2007 – stranka	nalog	0,2 %	ob menjavi	takoj
Menjava tolarske gotovine v evrsko v protivrednosti več kot 1.500 evrov, od 1. 1. 2007 do vključno 28.2.2007 – nestranka	nalog	0,4 %	ob menjavi	takoj

Vir: Osebni računi – spremembe ob uvedbi evra, 2006.

Ob menjavi kovancev domače valute v bankovce domače valute (do 31. 12. 2006 tolar, po 1. 1. 2007 evro) pri bančnem okencu fizičnim osebam strankam ne zaračunavajo nadomestila. Za fizične osebe, ki niso stranke, pa se zaračunava nadomestilo, kot je prikazano v tabeli 7.

TABELA 7: Višina provizije ob menjavi kovancev

VRSTA STORITVE	OSNOVA	PROVIZIJA	MIN provizija	MAX provizija	NAČIN ROK OBRAČUNA	NAČIN ROK PLAČILA
Menjava kovancev domače valute v bankovce domače valute	nalog	0,40 %	24 centov		ob menjavi	takoj

Vir: Osebni računi – spremembe ob uvedbi evra, 2006.

10. ODLIV TOLARSKE GOTOVINE IZ BANK V BANKO SLOVENIJE

10.1. PREVZEM ODVODOV TOLARSKIH BANKOVCEV

Prevzem tolarskih bankovcev od občanov in drugih uporabnikov so izvajale Banka Slovenije in poslovne banke. Da so zagotovili nemoten, tekoč in varen prevzem odvodov ter prevoz tolarskih bankovcev, je bil izveden naslednji način prevzema in pakiranja tolarskih bankovcev.

Prevzete tolarske bankovce so poslovne banke pakirale po sto bankovcev v pakete in jih opremljale z denarnimi ovitki, na katerih so označili banko pošiljateljico, število bankovcev, vrednost bankovcev in dva podpisa delavcev, ki sta formirala paket. Deset tako opremljenih paketov so s plastičnim trakom zvezali v sveženj bankovcev, ki so ga opremili s kontrolnim lističem, iz katerega je bilo razvidno število bankovcev v svežnju, tolarska protivrednost ter datum in podpisi delavcev, ki so sveženj formirali. Ti svežnji tolarskih bankovcev so se nato pakirali v plastične vreče po dvajset svežnjev (20.000 bankovcev v vsako vrečo). Vreča se je opremila z nazivnim kartončkom, iz katerega so bili zopet razvidni banka pošiljateljica, vsebina vreče, datum pakiranja in podpisi delavcev, ki so vrečo pakirali. Prevzem in prevoz teh tolarskih bankovcev je opravila Banka Slovenije na sedežih osrednjih enot poslovnih bank (po posebnem dogovoru tudi na drugih sedežih organizacijskih enot poslovnih bank), ki so krile tudi stroške prevoza. Banka Slovenije je poslovnim bankam brezplačno dostavila v drugi polovici novembra 2006 tudi potrebno število plastičnih vreč za pakiranje tolarskih bankovcev (Stališče Banke Slovenije št. 1, 2005).

Banka Slovenije je do 14. 1. 2007 prejela okoli 90 % bankovcev (od 112,5 mio kosov bankovcev), kar znaša okoli 101 milijonov kosov, to je približno 103 tone bankovcev (Večina tolarjev že v bankah, 2007).

10.2. PREVZEM ODVODOV TOLARSKIH KOVANCEV

Prevzem tolarskih kovancev od občanov in drugih uporabnikov so ravno tako izvajale poslovne banke in Banka Slovenije. Proces odvoda kovancev pa je potekal na naslednji način.

Prevzete tolarske kovance so poslovne banke pakirale v tekstilne vrečke, in sicer:

- kovanci za 500, 100, 50, 20, 10 in 5 tolarjev po 500 kosov kovancev,
- kovanci za 2 in 1 tolar po 1000 kosov kovancev,
- kovanci za 50, 20 in 10 stotinov po 2.000 kosov kovancev.

Pakiranje, označevanje in odvoz kovancev so potekali na enak način kot za bankovce (Stališče Banke Slovenije št. 1, 2005).

Do 14. 1. 2007 se je skupno vrnilo okoli 44 milijonov kovancev, vrednih dobro milijardo tolarjev. To je dobra četrtina količine, ki je bila v obtoku oktobra 2006 (Večina tolarjev že v bankah, 2007).

11. SKLEP

Prehod Slovenije na skupno evropsko valuto je poleg osamosvojitve in vključitve v EU eden izmed največjih dosežkov slovenske politike, bank in ostalih organizacij. S prehodom na evro je Slovenija postala del Ekonomske in monetarne unije ter Evrosistema. Uspešnost prehoda je bila v veliki meri odvisna od Banke Slovenije kot vodilne banke, ki je s svojimi navodili in predpisi vodila ostale poslovne banke k zastavljenemu cilju. Banka Slovenije je v tem projektu svojo vlogo odigrala izjemno dobro. Poslovnim bankam je poleg krovnega zakona in zakonov, ki jih je predpisala EU, dajala jasna navodila, kako uresničiti zahteve in izpeljati naloge, ki so se pojavile pri prehodu. Bankam je bila s svojimi stališči, nasveti in odgovori na vprašanja ves čas na razpolago. Ko so se pojavile težave oziroma pomanjkljivosti v navodilih, je le-te dopolnila na ta način, da so bile nejasnosti odpravljene. Dobro delo Banke Slovenije je eden izmed glavnih razlogov za uspešen prehod na novo valuto.

Omeniti je treba tudi tesno povezanost ter sodelovanje med bankami in ostalimi zunanjimi sistemi, ki so bili vključeni v prehod bank na novo valuto. Banke so si med seboj izmenjavale podatke, rešitve in načine, kako rešiti težave, ki so se pojavile med testiranjem. Ta povezanost in sodelovanje je vsekakor eden izmed ključnih dejavnikov, da je bil prehod bank na evroposlovanje izveden tako uspešno.

Drugi razlog je ta, da so se banke na prihod nove valute pripravile izjemno temeljito. Priprave so se začele že nekaj let pred datumom 1. 1. 2007, ki je predstavljal dejanski prehod. V sodelovanju z Banko Slovenije so izvedle vse vrste možnih testov in scenarijev, ki bi se lahko dogodili. Med testiranjem so odkrili mnogo težav in nejasnosti, ki pa so jih do dejanske zamenjave med testiranjem odpravili. Dejanski prehod je zato potekal brez težav, stanja na računih so se ujemala, bankomati so izdajali evre že nekaj ur po prevzemu nove valute, tudi menjava stare valute za novo pri bančnih okencih je potekala brez zapletov.

Slovenski prehod na novo valuto je pohvalila tudi Evropska komisija, ki ga je ocenila kot hiter in gladek (Evropska komisija pohvalila Slovenijo, 2007).

LITERATURA

1. Brataševc Miranda: Evro in slovenska podjetja. Ljubljana : Open Society Institute – Slovenia, 2000. 176 str.
2. Clarke Kenneth: Understanding the Euro. London : Federal trust for Education and Research, 1998. 159 str.
3. Ferline Maja, Ješovnik Peter: Prilagajanje slovenskih podjetij evru. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2002. 61 str.
4. Lavrač Vladimir: Prednosti in pasti hitre vključitve v evrsko območje. Bančni vestnik, Ljubljana, 55(2006), št. 9, str. 1.
5. Ravnik Marjan: Evro pred vrati. Obrtnik, Ljubljana, 35(2006), št. 11.
6. Ribnikar Ivan: Monetarna ekonomija 2. Mednarodni denarni sistem. 2. dopolnjena in prenovljena izdaja. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. IV, 176 str.
7. Vindiš Jožica: Prehod delniških družb na evro. Podjetje in delo, Ljubljana, 32(2006), št. ¾, str. 485–527

VIRI

1. Activa evro integralno testiranje. Koper : Banka Koper, maj 2006. 14 str.
2. Evroobvestilo Banke Slovenije št. 1 – Stališča do odprtih vprašanj priprav bank na uvedbo evra. Ljubljana : Banka Slovenije, maj 2005. 11 str.
3. Evroobvestilo Banke Slovenije št. 11 – Stališča do odprtih vprašanj priprav bank na uvedbo evra. Ljubljana : Banka Slovenije, november 2005. 8 str.
4. Evroobvestilo Banke Slovenije št. 13 – Stališča do odprtih vprašanj priprav bank na uvedbo evra. Ljubljana : Banka Slovenije, december 2005. 3 str.
5. Evropomočnik: Splošno – Evropska unija. Služba vlade za evropske zadeve. [URL: <http://evropa.gov.si/evropomocnik/question/619-155>], junij 2004.
6. Evropska komisija pohvalila Slovenijo. Delo. [URL: http://www.delo.si/index.php?sv_path=41,174714,182161&src=rp], januar 2007.
7. Konverzijska tabela št. 22. Ljubljana : Nova Ljubljanska banka, oktober 2006.

8. Kriteriji za uvedbo evra. Banka Slovenije. [URL: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?MapaId=172>], 2006.
9. Kriteriji za uvedbo evra. Banka Slovenije. [URL: <http://www.bsi.si/ekonomska-in-monetarna-unija.asp?MapaId=179>], 2006.
10. Kronološki pregled razvoja EMU. Vlada RS. [URL: <http://www.evro.si/o-evru/razvojemu/kronoloski-pregled>], februar 2006.
11. Letno poročilo 2006. Kranj : Gorenjska banka, marec 2007. 73 str.
12. Načrt priprave prehoda na evro. Kranj : Gorenjska banka, oktober 2006.
13. Obdelava promata na bankomatih. Kranj : Gorenjska banka, september 2006. 8 str.
14. Odločba sveta v skladu s členom 122 Pogodbe o uvedbi enotne valute v Sloveniji 1.1. 2007. (Uradni list Evropske unije, št. 2006/495/ES), 11.junij 2006.
15. Osebni računi – spremembe ob uvedbi evra. Kranj : Gorenjska banka, december 2006. 3 str.
16. Plan uvedbe evra na področju kartičnega poslovanja (operativni načrt). Koper : Banka Koper, september 2006. 12 str.
17. Pogosta vprašanja – Ekonomska in monetarna unija. Vlada RS. [URL: <http://www.evro.si/pogosta-vprasanja/emu/>], februar 2006.
18. Poročilo o prvem krogu Activa evro testiranja. Koper : Banka Koper, maj 2006. 6 str.
19. Pravila delovanja skupne vstopne točke do sistema STEP2. Ljubljana : Banka Slovenije, december 2005. 3 str.
20. Prehod na evro v plačilnih sistemih. Ljubljana : Banka Slovenije, junij 2006. 12. str
21. Priprave na test in faze testiranj. Kranj : Gorenjska banka, 2006. 15 str.
22. Program dela za prehod na evro. Ljubljana : Banka Slovenije, december 2006. 7 str
23. Protokol prehoda na evro. Kranj : Gorenjska banka, september 2006.
24. Razvoj testnega okolja. Kranj : Gorenjska banka, 2006. 7 str.

25. Tradicija in poslovni uspehi. Gorenjska banka. [URL: <http://www.gbkr.si/html/banka/danes.html>], 2007.
26. Urnik delovanja in obdelav prehoda na evro. Kranj : Gorenjska banka, december 2006. 8 str.
27. Večina tolarjev že v bankah. Slovenska tiskovna agencija. [URL: http://www.24ur.com/bin/article.php?article_id=3087948)], januar 2007.
28. Zakon o uvedbi evra (Uradni list RS, št. 114/06).

PRILOGE

PRILOGA 1: Primer izseka iz konverzijske tabele

PARTIJA	ZNESEK V SIT	ZNESEK V EUR
300007601468092980000000005000000+00000000000020860+SITEUR9999999901102006		
3000076014680933400000000009000000+00000000000037560+SITEUR9999999901102006		
3000076014680934200000000009000000+00000000000003760+SITEUR9999999901102006		
3000076014680934200000000002033800+00000000000008490+SITEUR9999999901102006		
3000076014680936200000000018000000+000000000000075110+SITEUR9999999901102006		
3000076014680937200000000004000000+00000000000016690+SITEUR9999999901102006		
3000076014680939100000000003392080+00000000000014150+SITEUR9999999901102006		
3000076014680940000000000003000000+00000000000012520+SITEUR9999999901102006		
3000076014680940000000000005000000+00000000000020860+SITEUR9999999901102006		
3000076014680941500000000001000000+00000000000004170+SITEUR9999999901102006		
300007601468094210000000004000000+000000000000166920+SITEUR9999999901102006		
3000076014680947200000000025000000+00000000000104320+SITEUR9999999901102006		
3000076014680947200000000005000000+00000000000020860+SITEUR9999999901102006		
3000076014680947700000000002000000+00000000000008350+SITEUR9999999901102006		
3000076014680949000000000005000000+00000000000020860+SITEUR9999999901102006		
3000076014680949000000000005000000+00000000000020860+SITEUR9999999901102006		
3000076014680949500000000027000000+00000000000112670+SITEUR9999999901102006		
3000076014680950600000000017000000+00000000000070940+SITEUR9999999901102006		
3000076014680951100000000005000000+00000000000020860+SITEUR9999999901102006		
3000076014680951100000000002000000+00000000000008350+SITEUR9999999901102006		
3000076014680951800000000030000000+00000000000125190+SITEUR9999999901102006		
3000076014680954800000000001000000+00000000000004170+SITEUR9999999901102006		
3000076014680955600000000030000000+00000000000125190+SITEUR9999999901102006		
30000760146809589000000000006382860+00000000000026640+SITEUR9999999901102006		
3000076014680959200000000003000000+0000000000012520+SITEUR9999999901102006		
3000076014680959200000000003000000+0000000000012520+SITEUR9999999901102006		
30000760146809593000000000036000000+00000000000150230+SITEUR9999999901102006		
3000076014680989500000000003000000+0000000000012520+SITEUR9999999901102006		
3000076014680800300000000008000000+00000000000033380+SITEUR9999999901102006		
3000076014680811000000000001207000+00000000000005040+SITEUR9999999901102006		
3000076014680833800000000003000000+00000000000125190+SITEUR9999999901102006		
3000076014680836600000000006146000+00000000000025650+SITEUR9999999901102006		
3000076014680837900000000001480000+00000000000006180+SITEUR9999999901102006		

Vir: Konverzijska tabela št. 22, 2006

PRILOGA 2: Protokol prehoda na evro v oddelku krediti občanom

Aktivnost	Aplika- -cija	Kratek opis postopka	Datum zač. aktivnosti	Ura zač. akt.	Datum konca akt.	Ura konca akt.
Knjženje poslovnih dogodkov in obračunov	KART	Avtomatski obračuni nadomestil - vsi obračuni nadomestil, ki imajo datum obračuna manjši od 01.01.2007 morajo biti obračunani in knjiženi 29.12.2006	29.12.2006	7:00	29.12.2006	19:00
Knjženje poslovnih dogodkov in obračunov	KART	Avtomatski razpored prejetih plačil, priprava predloga in knjiženje prejetih plačil	29.12.2006	7:00	29.12.2006	19:00
Knjženje poslovnih dogodkov in obračunov	KART	Knjženje poslovnih dogodkov z datumom valute 29.12.2006	29.12.2006	7:00	29.12.2006	19:00
Knjženje poslovnih dogodkov in obračunov	KART	Obračuni obresti, razmejitev in obrokov za mesec december, izpis obvestil in knjiženje (razen obračunov na stanja avista sredstev, okvirnih kreditov in neizkoriščenih tranš odobrenih okvirnih kreditov)	29.12.2006	7:00	29.12.2006	19:00
Knjiženje prilivov za kredite	4700	Knjiženje prejetih prilivov PPD za plačila anuitet za apl. 16 v MDS, oddaja paketa ob 18. uri	29.12.2006	16:00	29.12.2006	19:00
Priprava partij za kontrolne točke konverzije	BANCS	Priprava partij za kontrolo pravilnosti konverzije	29.12.2006	7:00	29.12.2006	8:00
Usklajevanje 29.12.2006	4700 BANCS KART	Usklajevanje aplikacij (CGLBEXTR, SAPROM)z glavno knjigo-krediti za 29.12.2006. Paket za knjiženje v GK prejet 30.12.2006 se zapiše v KART 30.12.2006 do 8.00.	30.12.2006	7:00	30.12.2006	8:00
Usklajevanje 30.12.2006	BANCS 4700	Usklajevanje aplikacij (CGLBEXTR,SAPROM) za 30.12.2006.	31.12.2006	7:00	31.12.2006	8:30

Aktivnost	Aplika- -cija	Kratek opis postopka	Datum zač. aktivnosti	Ura zač. akt.	Datum konca akt.	Ura konca akt.
Kontrola stanj 31.12.2006 in kontrola konverzije - kontrolne t.	BANCS	Pregled poročil: BORM-Kreditikonverzija na izbranih računih	01.01.2007	12:00	01.01.2007	13:00
Kontrola stanj 31.12.2006 in kontrola konverzije - kontrolne točke	BANCS 4700	Usklajevanje aplikacij (CGLBEXTR, SAPROM, R99MASA) za 31.12.2006. Paket za knjiženje v GK prejet 31.12.2006 se zapiše v KART 2.1.2006 do 9.00.	01.01.2007	10:00	01.01.2007	11:30
Kontrola izvedene konverzije	KART	Kontrola konverzije stanj in podatkov z uporabo modulov v evro okolju.	02.01.2007	8:00	02.01.2007	10:00
Kontrola uspešnosti prenosa na konte domače valute za izbrane partije	BANCS	Kontrola uspešnosti prenosa na konte domače valute po izvršeni konverziji-kreditu. Prenos je možno preveriti v konverzijskem poročilu R99MASA ter na poizvedbenem ekranu v BTM.	02.01.2007	12:00	02.01.2007	14:00
Knjiženje poslovnih dogodkov z datumom 31.12.2006	KART	Knjiženje poslovnih dogodkov, obračunov, rezervacij, zavarovanj, ipd. pod 31.12.2006 z izvajanjem dnevne konverzije	03.01.2007	7:00	05.01.2007	15:00
Kontrola prenosov na konte domače valute in stanja 1.1.2007	4700 BANCS KART	Knjiženje zaokrožitvenih razlik-kreditu. Popravki se bodo izvajali na podlagi podatkov v listi CGLBEXTR in stanji v glavni knjigi.	03.01.2007	10:00	03.01.2007	12:00
Kontrola stanj analitičnih kartic	KART	Kontrola konvertiranih stanj	03.01.2007	7:00	03.01.2007	9:00
Kontrola prenosov na konte domače valute in stanja 1.1.2007	BANCS KART	Kontrola prenosov na analitične konte domače valute (kreditu). Po obdelavi 01.01.2007 se preveri usklajenost analitičnih kontov iz aplikacije s stanjem v glavni knjigi ter izvede ustrezne popravke.	03.01.2007	7:00	03.01.2007	10:00

Aktivnost	Aplika- -cija	Kratek opis postopka	Datum zač. aktivnosti	Ura zač. akt.	Datum konca akt.	Ura konec akt.
Kontrola pogojev analitičnih k.	KART	Kontrola podatkov na analitičnih kartica	04.01.2007	7:00	04.01.2007	9:00
Redni mesečni obračuni obresti za mesec december 2006	KART	Obračuni obresti na kratkoročne kredite in okvirne kredite, izpis obrestnih listov in rekapitulacija z moduli, ki zagotavljajo obračun v SIT in preračun v EUR; Izdelava obračunov pod 31.12.2006	05.01.2007	7:00	05.01.2007	15:00
Kontrola prenosov na konte domače valute in stanja 1.1.2007	4700	opominjanje za neplačane anuitete v apl. 16 se izvede do 9.1.07 po stanju 31.12.2006 konvertiranjem v EUR in datumu na obvestilu 1.1.2007	05.01.2007	8:00	05.01.2007	14:00

Vir: Protokol prehoda na evro, 2006

PRILOGA 3: Protokol prehoda na evro v oddelku trženje

Aktivnost	Aplika- -cija	Kratek opis postopka	Datum zač. aktivnosti	Ura zač. akt.	Datum konca akt.	Ura konec akt.
Knjiženje poslovnih dogodkov in mesečni obračuni 29.12.2006	KART	Avtomatski obračuni nadomestil - vsi obračuni nadomestil, ki imajo datum obračuna manjši od 01.01.2007 morajo biti obračunani in knjiženi	29.12.2006	7:00	29.12.2006	22:00
Priprava vzorca podatkov za kontrolo prenosa podatkov	KART	Izpisi podatkov analitičnih kartic z namenom kontole prenosa pogodbenih določil, prenosa podatkov o zavarovanju, konverzijo zneskov iz amortizacijskih načrtov, višine anuitet, obrokov...	29.12.2006	7:00	29.12.2006	22:00
Knjiženje poslovnih dogodkov in mesečni obračuni 29.12.2006	KART	Obračuni obresti, razmejitev in obrokov za mesec december, izpis obvestil in knjiženje (razen obračunov na stanja avista sredstev, okvirnih kreditov in neizkoriščenih tranš odobrenih okvirnih kreditov)	29.12.2006	7:00	29.12.2006	22:00

Aktivnost	Aplika- -cija	Kratek opis postopka	Datum zač. aktivnosti	Ura zač. akt.	Datum konca akt.	Ura konec akt.
Kontrola izvedene konverzije	KART	Kontrola konverzije stanj in podatkov z uporabo modulov v evro okolju.	02.01.2007	8:00	02.01.2007	11:00
Knjženje poslovnih dogodkov z datumom valute 31.12.2006	KART	Knjiženje poslovnih dogodkov, obračunov, rezervacij, zavarovanj, ipd. pod 31.12.2006 z izvajanjem dnevne konverzije	03.01.2007	7:00	05.01.2007	16:00
Kontrola stanj analitičnih kartic	KART	Kontrola konvertiranih stanj	03.01.2007	8:00	03.01.2007	9:00
Kontrola pogojev analitičnih kartic	KART	Kontrola podatkov na analitičnih karticah	04.01.2007	8:00	04.01.2007	10:00
Redni mesečni obračuni obresti za mesec december 2006	KART	Obračuni obresti na kratkoročne kredite in okvirne kredite. Izpis obrestnih listov in rekapitulacija z moduli, ki zagotavljajo obračun v SIT in preračun v EUR; Izdelava obračunov pod 31.12.2006	05.01.2007	7:00	05.01.2007	11:00

Vir: Protokol prehoda na evro, 2006